

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Ähtärin Ammattistarttilaisten menestyminen jatko-opinnoissa

Mira Niemi

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Marraskuu/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Mira Niemi	Sivumäärä 43 ja 8 liitesivua
Työn nimi Ähtärin Ammattistarttilaisten menestyminen jatko-opinnoissa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Osmo Jurvanen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Koulutuskeskus Sedu, Ähtäri, Koulutie	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää Koulutuskeskus Sedun, Ähtärin ammattistarttilaisten menestyminen jatko-opinnoissa. Kohderyhmänä on neljän kokeiluvuoden ammattistarttilaiset eli lukuvuosien 2006 – 2010 opiskelijat. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmänä käytin kyselyä. Työn tilaaja on Koulutuskeskus Sedu, Ähtäri, Koulutie. Koulutuskeskus Sedussa, Ähtärissä on yksi ammattistarttiryhmä, jossa on 20 opiskelijapaikkaa.</p> <p>Ammattistartille voidaan ottaa opiskelijoita joustavasti läpi vuoden. Ammattistartti tarjoaa nuorille vaihtoehdon nivelvaiheeseen, kun ollaan siirtymässä peruskoulusta toiselle asteelle. Yläasteelta päästessään nuoret joutuvat suuren valinnan eteen valitessaan jatko-opiskelupaikkaa. Kaikki nuoret eivät ole vielä valmiita tekemään tätä valintaa. Erityisesti syrjäytymisvaarassa oleville nuorille ammattistartti on hyvä vaihtoehto.</p> <p>Jotkut nuoret jäävät peruskoulun jälkeen ilman opiskelupaikkaa. Osa lähtee lukioon vain saadakseen lisää aikaa miettiä ammatinvalintaansa. Osa lähtee heikoin perustein ammatilliseen koulutukseen ja keskeyttää opintonsa väärän valinnan vuoksi. Moni nuori kaipaisi enemmän ohjausta ja tukea ammatinvalintaansa jo yläasteella. Resurssit eivät vain ole riittävät lisäämään tätä ohjausta.</p> <p>Ammatillisten opintojen keskeyttämiseen kytkeytyy usein vaara syrjäytymisestä. Vuosittain Ähtärin ammattistartillekin tulee noin puolet opiskelijoista suoraan peruskoulusta ja toinen puoli on sitten keskeyttäneitä joko lukiosta tai ammatilliselta puolelta. Ilman ammattistartti vaihtoehtoa nämä nuoret jäisivät todennäköisesti kotiin. Kotiin jääminen ilman mielekästä tekemistä ei ikinä ole hyvä vaihtoehto nuorelle.</p> <p>Toteuttamalla kyselytutkimuksen sekä kokeiluvuosien ammattistarttilaisille että heidän huoltajilleen, sain arvokasta tietoa siitä, mitä he ajattelivat ammattistartista näin jälkepäin. He osasivat hyvin kertoa asioita, jotka olivat vaikuttaneet positiivisesti heidän jatko-opintoihinsa. Esille nousi hyvin erilaisia koulutuksen osa-alueita, joiden kehittämiseen on syytä kiinnittää huomiota tulevaisuudessa. Yksi työni tavoitteista olikin saada vinkkejä ammattistartin kehittämiseen.</p> <p>Kyselyn tulosten perusteella sain vahvistusta siihen, että ammattistartti-koulutus on ollut todella tärkeä vaihtoehto näille nuorille. Koulutuksessa ollaan oikeilla jäljillä, mutta kehitystyötä ei ikinä saa unohtaa.</p>	
Asiasanat Peruskoulutus, ammatillinen koulutus, siirtymävaihe, toisen asteen koulutus, urasuunnittelu, ammatinvalinta, opintojen keskeyttäminen.	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Mira Niemi	Number of Pages 51
Title Students of Ähtäri preparatory instruction and guidance for VET succeed in their post graduate studies	
Supervisor(s) Osmo Jurvanen	
Subscriber and/or Mentor Education Center Sedu, Ähtäri, Koulutie	
Abstract <p>The purpose of my thesis is to solve how the students of preparatory instruction and guidance for VET in Education Center Sedu, Ähtäri, Koulutie succeed in their post graduate studies. Target group are the students of the preparatory instruction and guidance for VET from academy years 2006 – 2010 trial run. My thesis is a qualitative study, which research method is survey. Orderer of the thesis is Vocational Education Centre Sedu, Ähtäri, Koulutie. In Sedu, Ähtäri, Koulutie, there is one group for Preparatory instruction and guidance for VET, the group has room for 20 students</p> <p>Preparatory instruction and guidance for VET program is flexible take in of students throughout the academy year. The program offers an option for youth in transition between from basic education of comprehensive school to upper secondary education. After ending comprehensive school young students have to make a big decision on which upper secondary education line to choose. All of them are not ready to make the decision yet. Particularly for the young people which in danger of social exclusion the preparatory program is a very good alternative.</p> <p>Part of youth are left without a study place. Some of them go to high school only to get more time to think about their choice of career. Some choose vocational upper education with tenuous arguments and end up in discontinuation of studies because of wrong decision. Many of the students need more guidance and support in career planning already in upper grades of comprehensive school but unfortunately there aren't enough resources to increase it.</p> <p>Discontinuation of vocational studies links often with danger of social exclusion. Each year half of the students of preparatory instruction and guidance for VET come from comprehensive school and the other half are dropouts from upper secondary school. Without this educational option, these students would probably stay at home. Staying at home without meaningful things to do is never a good option for young people.</p> <p>Implementing this survey on both the students of the trial run and their guardians gave me valuable information about their thoughts now afterwards. Students could tell facts, which had positively influenced their postgraduate studies. Varied issues in education emerged which development needs attention in the future. One of the goals of my thesis was to get tips for developing the preparatory instruction and guidance for VET.</p> <p>The results of the survey gave me confirmation, that this educational model is a very important option for these young people. We are on the right track in training but we can't forget the development.</p>	
Keywords Education, vocational training, transition, secondary education, career planning, choice of career, study discontinuation.	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORUUS	7
2.1 Kehitysvaiheena nuoruus	7
2.2 Ammatinvalinta	8
3 NIVELVAIHE	10
4 MIKÄ ON AMMATTISTARTTI?	11
5 VALTAKUNNALLISET TAUSTATEKIJÄT	13
6 KOULUTUSKESKUS SEDU	14
7 AMMATTISTARTIN TOIMINTAVUOSI ÄHTÄRISSÄ	14
8 TIETOA ÄHTÄRIN AMMATTISTARTIN KOKEILUVUOSILTA 2006 – 2010	16
8.1 Tietoa ammattistartin opiskelijoista Ähtärissä	16
8.2 Suoritettuja opintoja	20
8.3 Yhteishaku ja jatkosijoittautuminen	22
9 KYSELYTUTKIMUKSEN TEKEMINEN	24
10 TULOSTEN ANALYSOINTIA	26
10.1 Nuorten vastausten 1-3 analysointia	26
10.2 Nuorten vastausten 4–10 analysointia	27
10.3 Nuorten avoimien vastausten analysointia	32
10.4 Huoltajien vastausten analysointia	35
11 POHDINTA	37
LÄHTEET	41
LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Tänä päivänä puhutaan paljon nuorten syrjäytymisestä ja koulutustakuusta. Vähintä mitä yhteiskunta voi nuorilleen luvata on koulutuspaikka. Kaikille perusopetuksen päättävillä olisi turvattava mahdollisuus opiskelupaikkaan joko lukiosta, ammatillisesta peruskoulutuksesta tai nivelvaiheen koulutuksesta. (Laaksola 2011, 3.)

Koulutustakuun voi nähdä myös osana suomalaista yhteiskuntamallia, jossa tasa-arvoisten mahdollisuuksien tarjoamisen kaikille ja heikommassa asemassa olevista huolehtimisen nähdään olevan arvoja sinänsä. Yksilön kannalta koulutustakuun toteutuminen tai toteutumattomuus voi kin merkitä eroa hyvän elämän ja tragedian välillä. (Vaskooli-projekti 2010.)

Vuonna 2010 Suomessa peruskoulun päätti 64 923 nuorta. Päätötodistus jäi saamatta 193:ltä oppilaalta. Kevään 2010 yhteishaussa noin 9000 hakijaa jäi toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle. (Tilastoa opetus 2011.) Lisäksi 2,4 % jätti kokonaan hakematta jatko-opintoihin. Tästä joukosta moni kuitenkin siirtyy perusopetuksen lisäopetukseen tai ammattistarttiin. (Paavola, Olli 2010.) Näillä nuorilla on suuri vaara syrjäytyä kokonaan koulutuksesta ja työelämästä, jos he eivät saa ohjausta ja opastusta jatko-opintoihinsa.

Nuorten elämässä peruskoulun päättäminen on merkittävä siirtymävaihe. Lähtökohdana on se, että nuoret jatkaisivat peruskoulusta toiselle asteelle. Kaikki eivät silti saa opiskelupaikkaa tai pysy opiskelemassa ilman tukea. Valtakunnallinen ammattistartin kokeiluvaihe pystyi osoittamaan sen, että uusi koulutusmuoto onnistui pienentämään syrjäytymisriskiä. Se myös lisäsi opiskelumotivaatiota ja – valmiuksia sekä mahdollisuuksia suorittaa opinnot loppuun ja siirtyä työelämään. (Pääkirjoitus 2009.) Ammattistartin aikana erityisesti oma-aloitteisuus, itseluottamus, itsetunto, rohkeus ja motivaatio olivat selvästi kasvaneet monilla. Pelkästään tieto, että oli saanut opiskelupaikan ammattistartista, saattoi kohottaa itsetuntoa. (Jäppinen 2010, 37.)

Valtakunnallisen kokeilun loppuraportissa Aini-Kristiina Jäppinen kiteyttää hyvin ammattistartin vahvuudet neljään pääryhmään:

1. opiskelijoiden henkilökohtaisilla opinpoluillaan eteenpäin siirtymisen sujuvuus, volyyymi ja monipuolisuus
2. ammattistartin henkilöstön professionaalisuus, yhteisöllisyys ja verkostoituminen
3. ammattistartin monipuoliset sisällöt ja käytänteet
4. starttiryhmiensä itsensä sisältämät positiiviset ominaisuudet. (Jäppinen 2010, 27.)

Hyvien tuloksien myötä ammattistartti-koulutus vakinaistettiin syksyllä 2010 osaksi Suomen koulutusjärjestelmää. Ammattistartti on kokeilusta asti ollut yksi koulutustakuun toteutumista tukevista työkaluista (Mäkelä, Salonen, Koponen 2010, 5). Ammattistartin koulutuskokeilusta vuosilta 2006 - 2010 on valtakunnallisen tutkimuksen mukaan hyvät kokemukset sekä opiskelijoilla, vanhemmilla että opettajilla. Opetushallituksen teettämän loppuraportin mukaan ammattistartilaiset sijoittuvat erittäin hyvin jatko-opintoihin. Ammattistartin vaikuttavuutta koskevassa seurantaselvityksessä ilmeni, että lukuvuosien 2006 – 2009 aikana 70 % kokeilussa mukana olleista opiskelijoista oli löytänyt opiskelupaikan tai siirtynyt työelämään tai oppisopimuksen piiriin (Jäppinen 2010, 115).

Minun opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä ovat, että kuinka ammattistartti nuoret ovat jatko-opinnoissaan menestyneet? Kuinka he ovat kokeneet ammattistarttikoulutuksen? Halusinkin nyt selvittää, mitä kokeiluvuosina Ähtärin ammattistartin suorittaneille kuuluu tänä päivänä. Minua kiinnosti erityisesti, miten ammattistartti vuosi vaikutti nuorten elämään ja jatko-opintoihin. Esimerkiksi ovatko he keskeyttäneet opintoja? Ovatko vaihtaneet alaa? Moniko heistä on valmistunut ammattiin? Ammattistartin perimmäinen tarkoitus on pyrkiä löytämään nuorelle kiinnostava ja sopiva jatko-opiskelupaikka sekä vahvistaa opiskelutaitoja niin, että nuori pärjäisi jatko-opinnoissaan eikä tulisi keskeyttämisiä.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli löytää vastauksia näihin edellä mainittuihin kysymyksiin. Keräsin arvokasta tietoa ammattistartin käyneiltä nuorilta sekä heidän vanhem-

miltaan kyselytutkimuksen avulla. Kyselyn avulla sain myös tietoa siitä, kuinka voimme Ähtärin / Seinäjoen ammattistarttikoulutusta kehittää tulevina vuosina.

2 NUORUUS

Nuoruudessa tapahtuu todella nopeaa kehitystä, jonka mukana sekä nuoren itsensä että hänen vanhempansa on vaikea pysyä. Usein peruskoulunsa päättäneellä nuorella pahimmat murrosikään kuuluvat myrskyt ovat yleensä jo takanapäin. Jokainen nuori kuitenkin kehittyy omaan tahtiinsa.

2.1 Kehitysvaiheena nuoruus

Tässä vaiheessa nuori etsii omaa identiteettiään ja irtiotto vanhemmista kuuluu tähän vaiheeseen. Nuori tarvitsee tilaa itsenäistymiselleen, mutta kaipaa silti edelleen vanhempiensa tukea. Nuoruuden tärkein tehtävä on, että nuori kehittyy omaksi persoonakseen, jolla on omia mielipiteitä, asenteita ja mieltymyksiä. (Kinnunen, Pajamäki-Alasara & Tallgren 2009, 4.)

Kaikki nuoret eivät kapinoi, kuohu tai riitele jatkuvasti vanhempiensa kanssa Temperamentti, aiemmat elämäkokemukset ja perhesuhteiden kiinteys vaikuttavat tapaan, jolla nuori käy läpi nuoruuttaan ja siihen liittyviä haasteita. (Kinnunen ym. 2009, 5.)

Nuoret määrittelevät itsensä usein erilaisten ryhmien kautta mm. hevareiksi, streitareiksi tai ammattistartilaisiksi (Kinnunen ym. 2009, 5). Nuoren itsetunnolle onkin tärkeää, että hän saa opiskelupaikan esimerkiksi ammattistartilta, eikä tarvitse jäädä kotiin, kun kaikki muut kaverit lähtevät opiskelemaan.

Nuorilla saattavat vaihtua harrastukset, hiusmalli, ihastuksen kohteet ja mielipiteet tiuhaan tahtiin (Kinnunen ym. 2009, 5). Tämän kyllä huomaa ammattistartilla hyvin.

Nuorilla saattaa vaihtua vuoden aikana hiustenväri ja ammattihaaveet aika monta kertaa. Ja sehän on vain hyvä asia, että he etsivät itseään, kuka minä oikein olen? Omaa minää etsitään kokeilemalla erilaisia vaihtoehtoja.

Epävarma nuori tarvitsee aikuisilta kannustusta ja kehuja. Nuorta ei voi koskaan kehua liikaa. (Kinnunen ym. 2009, 5.) Meille suomalaisille toisten kehuminen ja kohteliaisuuksien sanominen on aika vaikeaa. Ammattistartilla harjoittelemmekin tätäkin. Kaverille voi sanoa ääneen, jos hänellä on uusi hieno paita tai kaunis kampa.

Ammattistartilla kannustamme nuoria myös aktiiviseen vapaa-ajan toimintaan. Etsimme yhdessä sopivia harrastusmahdollisuuksia ja tarjoamme asuntolassa asuville erilaisia harrastuskursseja. Myös vapaasti valittavien kurssien määrä on suuri. Harrastusten kautta saadaan mielekästä tekemistä vapaa-aikaan ja niitä tärkeitä onnistumisen kokemuksia, joita jokainen nuori tarvitsee. Ohjatusta harrastustoiminnasta voi saada myös opintosuorituksia.

2.2 Ammatinvalinta

Ammatinvalinta sijoittuu nuoren kehityksen kannalta vaikeaan kehityskohtaan. Yleensä pahimmat taistelut vanhempien kanssa käydään juuri yläasteen viimeisellä luokan aikana tai hieman sen jälkeen (eli ammattistartilla).

Peruskoulun päättöluokan keväällä tehtävä yhteisvalinta on yksi suomalaisen koulutusjärjestelmän taitekohdista. Samalla se on myös tärkeä nuoren elämänsuuntaaja. On tutkittu, että valikoituminen eri koulutusväylille on Suomessa voimakkaasti yhteydessä nuoren sukupuoleen ja kotitaustaan. (Järvinen 1999, 7.)

Nykypäivänä monia nuoria ahdistaa valintojen tekeminen, koska vaihtoehtoja on niin paljon. Elämme todella valintojen viidakossa. Tuntuu, että valikoima lisääntyy joka päivä. Itse meidän jokaisen on kuitenkin valinnat tehtävä, jotta voimme sanoa itse ohjaavamme omaa elämäämme. Ei ole hyvä olla vain toisten viettävänä. Tuntuu, että tärkeintä valintojen tekemisessä on se, että pysähdymme miettimään niitä hetkeksi.

Tämä on oma näkemykseni asiasta, kun olen nyt kuudetta vuotta vetämässä ammattistartti ryhmää ja keskustellut asiasta paljon nuorten ja heidän vanhempiensa kanssa.

Ammatinvalinta ei ole ollenkaan pikkujuttu nuoren elämässä. Joskus se voi olla hyvinkin ongelmallista. Helposti ajatellaan, että peruskoulun jälkeen on heti tiedettävä, mikä minusta tulee isona. Ammattistartin opettajana muistutan monesti nuoria siitä, että nykyään moni opiskelee itselleen useamman ammatin, ja että päätös ei ole mitenkään lopullinen. Se helpottaa hieman paineita. Ennen oli tavallisempaa, että työskenneltiin samassa ammatissa koko elämä. Ammatinvalintaa voi miettiä myöhemmin elämässä uudelleen. Oppiminen on elinikäistä ja aina voi vaihtaa suuntaa.

Ammatinvalinnan ongelmallisuus on monesti siinä, että nuorilla ei ole tarpeeksi tietoa. Siksi ammattistartti vuoden aikana tutustutaan eri opiskelumahdollisuuksiin ja työtehtäviin. Käymme koko ryhmän kanssa yhdessä tutustumassa erilaisiin opiskeluympäristöihin ja koulutusaloihin, jonka jälkeen jokainen tekee oman päätöksen, mihin aloihin ja oppilaitoksiin haluaa tutustua tarkemmin tutustumisviikkojen aikana. Lisäksi ammatinvalintaa tukee työssäoppimiseen valmentautumisen jaksot, jolloin lähdetään työelämään katsomaan tarkemmin kiinnostavan alan työtehtäviä. Lisäksi on tietysti opinto-ohjausta ja aina tarvittaessa myös henkilökohtaista ohjausta.

Vaihtoehtoja on nykyään tarjolla todella paljon. Monen nuoren on vaikea ajatella, mistä juuri hänelle löytyisi sopiva ammatti. Ammatinvalintaa miettiessä on hyvä miettiä omia vahvuuksia, heikkouksia sekä kiinnostuksen kohteita. Koulumenestys ei ole ainoa asia, joka vaikuttaa opiskelupaikan saamiseen. Lisäpisteitä saa työkokemuksesta ja joillakin aloilla järjestetään soveltuvuuskokeita, joilla mitataan soveltuvuutta alalle. Myös terveydelliset seikat voivat vaikuttaa ammatinvalintaan ja soveltuvuuteen alalle.

Nuorelta vaaditaan paljon, hänen olisi osattava vastata kysymyksiin; Millainen minä olen? Mikä minua kiinnostaa? Mitä haluan tulevaisuudelta? Olen huomannut, että ammattistartilla nuori saa paljon kaipaamaansa vertaistukea ryhmän muilta nuorilta, jotka ovat samassa tilanteessa. On helpottavaa huomata, että ei olekaan yksin tässä

tilanteessa, ja että muillakin on samanlaisia ongelmia. Korostan aina uusille opiskelijoille syksyllä sitä, että hänellä itsellään on oltava aktiivinen ote ammatinvalintaan. Kukaan ei tee päätöstä nuoren puolesta, eikä esimerkiksi kaverin valinta saisi liikaa vaikuttaa omaan ammatinvalintapäätökseen.

3 NIVELVAIHE

Siirtyminen kouluasteelta toiselle on aina kriittinen kohta. Siksi jokaisen nivelvaiheen ohjauksen järjestämiseen tulisi panostaa. Nivel- ja siirtymävaiheiden ohjauksessa tarvitaan systemaattisia ja kouluihin sopiviksi rakennettuja malleja, jotka toimivat riippumatta siitä, ketkä ohjaustyötä tekevät. (Ylä-Savo, 2011.)

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihe ei ole vain kahden koulutusasteen välinen taitekohta, jossa tehdään valintoja jatko-opinnoista. Nivelvaihe on ymmärrettävä pidempänä siirtymävaiheena, jossa nuori asteittain selkiinnyttää suuntautumistaan ja pyrkimyksiään jatko-opintoihin ja ammattiin liittyen. Nivelvaiheen kysymyksiä ovat niin perusopetuksen sisällöt ja opetusjärjestelyt, oppilaanohjaus ja lisäopetus kuin toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen ja koulutusalan tai väylän vaihto. (Opetusministeriön muistio... , 2005.)

Ammattistartti kehitettiin täydentämään nivelvaiheen koulutustarjontaa. Olemassa olevia koulutusvaihtoehtoja olivat perusopetuksen lisäopetus, erityisryhmille kuntouttava ja valmentava koulutus, maahanmuuttajille ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus sekä kotitalousopetus. (Aunola 2010, 6 – 7.)

Kevään 2011 yhteishaussa toisen asteen koulutukseen oli lähes 103 000 hakijaa. Tämä lukumäärä on melkein kaksinkertainen koulunsa päättävään ikäluokkaan verrattuna, sillä mukana on myös aikaisemmin ilman koulutuspaikkaa jääneitä, opintonsa keskeyttäneitä ja jo aiemmin ammatillisen perustutkinnon suorittaneita. (Laaksola 2011, 3.) Aloituspaiikkoja ammatilliseen - ja lukiokoulutukseen oli vuoden 2011 yh-

teishaussa yhteensä 88 403 (Kouluta–tilastoraportit 2011). Jatko-koulutuspaikoista käytävä kisa on siis erittäin kovaa ja tänäkin vuonna osa peruskoulunsa päättävistä nuorista jää ilman koulutuspaikkaa.

Nivelvaihe on tärkeässä osassa, kun puhutaan nuorten syrjäytymisestä. Nivelvaihe tarkoittaa esimerkiksi siirtymävaihetta peruskoulusta jatko-opintoihin. Jos nuori syrjäytyy pysyvästi koulutuksesta tai työmarkkinoilta, niin tästä aiheutuu yhteiskunnalle noin miljoonan euron kustannukset. On erittäin tehokasta säästämistä, jos mahdollisimman varhaisessa vaiheessa pystytään puuttumaan syrjäytymiseen. (Vaskooli-projekti, 2010.)

Usein nivelvaiheen kohteena ovat nuoret, jotka tarvitsevat normaalia enemmän ohjausta. Käytännössä nivelvaihe sisältää esimerkiksi peruskouluarvosanojen korottamista, ammatinvalinnan hakemista ja sosiaalisten taitojen opettelua. Nivelvaihettyötä tehdään oppilaitosten lisäksi myös esimerkiksi työvoimahallinnossa, sosiaalitoimessa, työpajoilla, nuorisotoimessa ja erilaisissa hankkeissa. Nivelvaiheen yhtenä ongelmana on pidetty paikallisten palveluverkostojen toiminnan hajanaisuutta ja epäyhtenäisyyttä. Tavoitteeksi on asetettu palvelujen parempi koordinointi ja yhteisten sovimusten sekä hyvien käytäntöjen muodostaminen. (Nivelvaihe 2011.)

4 MIKÄ ON AMMATTISTARTTI?

Ammattistartti on suunnattu perusopetuksen päättävälle nuorille, joilla ei vielä ole selkiintynyttä käsitystä ammatinvalinnastaan tai joilla ei ole riittäviä valmiuksia ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen tai opinnoista suoriutumiseen. Ammattistartti ei ole peruskoulun lisäopetusta eikä erityisopetusta, vaikka opintojen aikana voikin halutessaan korottaa peruskoulun numeroita tai suorittaa puuttuvia opintoja loppuun. Lisäopetus eli entiseltä nimeltään kymppiluokka, on osa perusopetusta ja koostuu pääasiassa eri oppiaineiden oppimäärien suorittamisesta ja perusopetuksen päättöarvosanojen korottamisesta. Erityisopetus taas on tarkoitettu niille nuorille, jotka tar-

vitsevat erityistä tukea opiskeluunsa. Syy erityisopetukseen voi olla vammaisuus, sairaus, kehitys viivästymä tai jokin muu vastaava syy.

Ammattistartti taas on selkeästi ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, painottuen monipuolisesti eri koulutusaloihin tutustumiseen ja työelämään perehtymiseen. Ammattistarttin aikana voi suorittaa osia esim. ammatillisten perustukintojen opinnoista. Ammattistartilla suoritettuja opintoja voidaan hyväksilukea tulevissa ammatillisen perustutkinnon opinnoissa. Ammattistartilta voi myös joustavasti siirtyä tutkintoon johtavaan koulutukseen, jopa kesken lukuvuoden mikäli koulutusosalta löytyy vapaita opiskelupaikkoja. Tarvittaessa voi myös perusopetuksen päättöarvosanoja korottaa koulutuksen aikana. Koulutuksen laajuus on opiskelijan tarpeen mukaan 20 – 40 opintoviikkoa (ov). Yhteishaussa ammattistarttin suorittanut saa 3 lisäpistettä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010.)

Mielestäni ammattistartti koulutuksen tärkeimpiä tavoitteita on madaltaa siirtymiskynnystä perusopetuksesta ammatilliseen peruskoulutukseen ja vähentää ammatillisen koulutuksen alkuvaiheen keskeyttämistä. Vuosi ammattistartilla selkeyttää opiskelijoiden käsityksiä työelämän ammattitehtävistä sekä parantaa heidän valmiuksiaan selviytyä sekä omassa elämässään, että jatko-opinnoissa.

Ammattistartti vuoden aikana pyritään vahvistamaan nuoren opiskelu- ja elämäntaitoja. Koulutus pyritään järjestämään siten, että se lisää opiskelijan aktiivisuutta ja kannustaisi häntä opiskeluun. Koulutuksessa käytetään monipuolisia toiminnallisia ja työvaltaisia opiskelumenetelmiä, jotka suunnitellaan kullekin opiskelijalle henkilökohtaisesti. Tavoitteena on opiskelijan omien vahvuuksien ja valmiuksien löytäminen ja tukeminen. Opiskelijan persoonallisuutta, itsetuntoa ja itsenäistymistä vahvistamalla pyritään jokaisella löytämään sopiva jatkokoulutuspaikka.

Opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota oppimisvalmiuksiltaan ja – tavoiltaan erilaisiin opiskelijoihin. Ammattistartti sisältää opiskelijan ura- ja tulevaisuuden suunnittelua, eri koulutusmuotoihin tutustumista sekä työelämän ammattitehtäviin tutustuttavia opintoja. Ammattistartti mahdollistaa opiskelijalle yksilöllisen ja hänen tavoitteitaan tukevan opiskelumuodon. Opiskelija saa tukea ammatinvalinnan ja urasuunnitte-

lun tekemiseen sekä ohjausta aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi kasvamiseen. Jokaiselle ammattistartti opiskelijalle tehdään opintoihin tai työhön siirtymisen suunnitelma. Ammattistartti on hyvä väylä ammatilliseen peruskoulutukseen niille nuorille, joiden urapolku ei ole vielä selkiytynyt. Koulutus ei ole mukana yhteishaussa, vaan hakemus lähetetään erillisellä kaavakkeella suoraan oppilaitokseen. Ammattistarttiin on joustava haku läpi vuoden.

5 VALTAKUNNALLISET TAUSTATEKIJÄT

Aluksi ammattistartti oli opetusministeriön alullepanema ja opetushallituksen koordinoima ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutuskokeilu. Kokeilulupa myönnettiin 56:lle koulutuksenjärjestäjälle kolmea lukuvuotta varten, vuosille 2006 - 2009. Myöhemmin kokeilua laajennettiin lukuvuoteen 2009 – 2010 saakka. Kokeilut käynnistettiin Opetushallituksen antamien kokeiluopetussuunnitelmaperusteiden ja koulutuksen järjestäjien tekemien opetus- ja toteutussuunnitelmien pohjalta. (Jäppinen 2010, 9.)

Ajatus ammattistartti koulutuksesta syntyi Opetusministeriön nimeämän peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistion pohjalta. Koulutuskokeilu oli yksi osa laajaa toimenpidekokonaisuutta, jonka yhtenä tavoitteena oli nuorten syrjäytymisen ehkäisy. (Opetusministeriön muistio..., 2005.)

Koulutuskokeilu pyrki yksilöllisten polkujen ja uusien toimintatapojen kehittämiseen ammatillisiin opintoihin hakeutumiseksi. Toimintaperiaatteina oli nuoria kannustava, rohkaiseva ja käytännön läheinen tukeminen, niin opinnoissa kuin elämänhallinnan eri osa-alueella. Tavoitteena oli lisäksi eri toimijoiden yhteistyön ja tiedon siirtymisen tehostaminen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (Opetushallitus, 2011.)

6 KOULUTUSKESKUS SEDU

Koulutuskeskus Sedu on toisen asteen ammatillinen oppilaitos, joka muodostuu viidestä ero toimialasta. niitä ovat Sedu kauppa ja kulttuuri (n. 990 opiskelijaa), Sedu rakentaminen (n. 980 opiskelijaa), Sedu teollisuus (n. 810 opiskelijaa), Sedu maa-seutu (n. 210 opiskelijaa) sekä Sedu hyvinvointi (n. 1450 opiskelijaa). Koulutuskeskus Sedu aloitti toimintansa 1.1.2005 nimellä Seinäjoen koulutuskeskus. (Koulutuskeskus Sedu, 2011.)

Koulutuskeskus Sedu toimii Seinäjoella, Ilmajoella, Jurvassa, Kauhajoella, Kurikassa, Lappajärvellä, Lapualla ja Ähtärissä. Koulutuskeskus Sedu muodostaa yhden oppilaitoksen, jossa on yhteensä viisitoista opetuspistettä. Sedussa opiskelee v. 2010 yli 4300 opiskelijaa. Kasvaneen Koulutuskeskus Sedun järjestämislupa kattaa yhteensä 4335 ammatillista perustutkinto-opiskelupaikkaa. (Koulutuskeskus Sedu, 2011.)

Ammattistarttilaisten määrä Sedussa on joka vuosi kasvanut. Tällä hetkellä Ammatistartti ryhmiä on yhteensä neljä. Ähtärissä yksi ryhmä ja Seinäjoella kolme, joista yksi on tekniikkastartti. Yhdessä ryhmässä opiskelupaikkoja on 20. Syksyllä 2011 ammattistarttikoulusta laajennetaan Lapualle, jonne perustetaan yksi uusi starttiryhmä.

Itse olen ollut alusta asti mukana kehittämässä ammattistarttikoulutusta Koulutuskeskus Sedussa, Ähtärissä, Koulutien opetuspisteessä. Vakinaistamisen myötä ammattistarttin järjestämislupa myönnettiin yhteensä 49 koulutuksen järjestäjälle.

7 AMMATTISTARTIN TOIMINTAVUOSI ÄHTÄRISSÄ

Kesä ja alkusyksy ovat ammattistarttiin hakeutumisen aikaa. Jos kevään yhteishaku tai kesän täydennyshaku eivät ole tuottaneet tulosta on yhtenä vaihtoehtona hakeutua ammattistarttikoulutukseen. Ähtärissä kaikki hakijat haastatellaan huoltajan ollessa mukana. Haastattelussa pyritään löytämään sopivin vaihtoehto nuorelle ja sitout-

tamaan hänet opiskeluun. Kesällä pyritään tarpeen mukaan antamaan jälkiohjausta myös edellisen vuoden ammattistarttilaisille.

Syksyllä ammattistartilla orientoidutaan opiskeluun ja pyritään mahdollisimman hyvin ryhmäyttämään opiskelijaryhmät. Alkusuksyn ohjelmaan kuuluu mm. HOPS:n (henkilökohtainen opintosuunnitelma) ja HOJKS:n (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) laadinnat, erilaiset lähtötasomittaukset esimerkiksi matemaattikka-testi, lukitesti, oppimistyylytestit, ryhmäytysleiri, opiskelu- ja elämäntaitojen hallintaa, opiskeluympäristöihin tutustumista jne.

Talvella ammattistartilla keskitytään tarkemmin tutustumaan eri ammatti- ja koulutusvaihtoehtoihin sekä perusopetuksen arvosanojen korottamiseen tai kertaukseen. Kaikki eivät korotuksessa onnistu tai heillä ei ole siihen riittävää motivaatiota, vaikka tarvetta korotukseen olisi ollutkin. Tällöin opiskelijaa saattaa myöhemmin harmittaa, ettei ole ajoissa herännyt huomaamaan asian tärkeyttä. Mutta pettymyksetkin saattavat vaikuttaa positiivisesti opiskelijoiden edistymiseen. Ne voivat auttaa tajuamaan omaa osuutta opinpolun jatkumiseen. Realismia ja ymmärrystä omasta vastuusta voi alkaa ilmetä, kun opiskelija huomaa muiden ryhmäläisten onnistumisia. Silloin hän huomaa, mitä olisi pitänyt tehdä tai mitä voisi vielä tehdä oman opinpolun rakentamisen eteen. (Jäppinen 2010, 46.) Taulukossa 8. (kts. sivu 20) on esitelty Ähtärin ammattistartin korotuslukuja kokoiluvuosien ajalta.

Keväällä etsitään omaa paikkaa. Suurella osalla alkaa olla ajatusta omasta koulutusalasta ja tulevaisuuden suunnitelmista. Kevään yhteishaun jälkeen keskitytään työelämäjaksoihin, ammatillisiin - ja vapaasti valittaviin opintoihin ja kesätöiden haakuun.

Ammattistarttikoulutuksen tärkeimpiin arvoihin kuuluvat:

- samanarvoisuus
- yhteisöllisyys
- opiskelijälähtöisyys
- toiminnallisuus
- joustavuus (kts. liitteet 1 – 3)

8 TIETOA ÄHTÄRIN AMMATTISTARTIN KOKEILUVUOSILTA 2006 – 2010

Kokosin omasta aineistostani opinnäytetyöni pohjaksi tilastollista tietoa Koulutuskeskus Sedu, Ähtärin, Koulutien ammattistartin kokeiluvuosilta. Seuraavista taulukoista selviää opiskelijamäärien kasvut, ammattistartin keskeytykset ja niiden syyt, opiskelijoiden ikäjakauma, kotipaikkakunnat sekä mistä he ovat ammattistartille tulleet. Lisäksi keräsin tietoa, kuinka paljon ja minkälaisia opintoja he ovat ammattistartilla suorittaneet. Lopuksi listasin ammattistarttilaisten ensimmäiset hakutoiveet yhteishaussa ja mihin he loppujen lopuksi sitten sijoittuivat. Tämä on opiskelija joukko, joka vastasi kyselyyni, jonka teetin tätä opinnäytetyötä varten. Kyselyni esittelen tarkemmin luvussa yhdeksän.

8.1 Tietoa ammattistartin opiskelijoista Ähtärissä

Syksyllä 2006 aloitettiin Ähtärissä ammatilliseen koulutukseen ohjaava ja valmistava koulutuskokeilu pienellä opiskelija määrällä. Vuodesta toiseen ryhmän koko on kuitenkin kasvanut. Siihen on varmasti vaikuttanut ammattistartin tunnettavuuden lisääntyminen alueella, mutta myös tarve tuntuu kasvavan jatkuvasti. Alla olevasta taulukosta selviää opiskelijoiden määrät kokeiluvuosilta.

TAULUKKO 1. OPISKELIJAMÄÄRÄT ÄHTÄRIN AMMATTISTARTISSA

LUKUVUOSI	2006 – 2007	2007 – 2008	2008 – 2009	2009 – 2010	YHTEENSÄ
Yhteensä	11	12	19	22	64
joista naisopiskelijoita	8	10	15	18	51
joista miesopiskelijoita	3	2	4	4	13
Erityisopiskelijoita yhteensä	2	1	1	4	8
joista naisia	2	1	1	2	6
joista miehiä	-	-	-	2	2

Ammattistartti on luonteeltaan sellainen, että sinne tulee ja sieltä lähtee opiskelijoita pitkin vuotta. Eli ryhmä elää jatkuvasti ja se tuo opettajalle ryhmäytykseen omat haasteensa. Loppuraportissaan Jäppinen toteaaakin, että ammattistartista siirrytään eteenpäin hyvin eri aikoihin. Siirtymäajat vaihtelevat muutaman tunnin tai päivän ammattistartissa olosta täyteen 40 opintoviikkoon. Siirtymiseen vaikuttavat valitulla alalla olevat vapaat opiskelupaikat ja toisaalta opiskelujen luonne. Joillekin aloille siirtyminen onnistuu kesken vuotta kun taas toisille se on käytännön syistä mahdotonta. (Jäppinen 2010, 29.)

Kun ammattistartin keskeyttämislukuja verrataan ammatillisessa peruskoulutuksessa aloittaneiden opiskelijoiden keskeyttämiseen, ei niiden välillä ole tilastollisesti merkittävää eroa. Esimerkiksi koko Suomen keskeyttämisprosentti lukuvuonna 2008 – 2009 oli ammattistartissa 11,2 % ja ammatillisessa peruskoulutuksessa 10,0 %. Seurantaselvitysten perusteella voidaan olettaa, että ammattistartin opiskelijoiden keskeyttämisherkkyys on aika suuri, on tämä tulos selvä lisäosoitus ammattistartin positiivisesta vaikuttavuudesta. (Jäppinen 2010, 33.)

Seuraavasta taulukosta selviää kokeiluvuosina Ähtärin ammattistartista keskeyttäneiden opiskelijoiden lukumäärät ja syyt. Positiivinen keskeytyksen syy on tietysti esimerkiksi perustutkintoon tai lukio koulutukseen siirtyminen. Muita keskeytyksen syitä voi olla terveydelliset syyt, raskaus, työelämä, muutto jne.

TAULUKKO 2. KESKEYTTÄNEET JA KESKEYTYSTEN SYYT ÄHTÄRIN AMMAT-
TISTARTISSA

LUKUVUOSI	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	YHTEENSÄ
Keskeyttäneet yhteensä	1	-	4	7	12
joista naisia	1	-	3	6	10
joista miehiä	-	-	1	1	2
Keskeytysten syyt					
– perustutkintoon	-	-	2	3	5
– muuhun koulutukseen	-	-	-	1	1
– lisäluokalle	-	-	-	-	-
-----	-----	-----	-----	-----	-----
– työelämään	-	-	-	-	-
– terveydell. syyt	-	-	-	1	1
– muu syy	1	-	2	2	5

Suurin osa opiskelijoista on Ähtärin ammattistartissa ollut tyttöjä. Itse olen miettinyt syytä tähän ja luulen, että se johtuu siitä, että Ähtärissä on tarjolla 2. asteen koulutuksessa enemmän ns. miesvaltaisia koulutusaloja, jotka eivät houkuttele tyttöjä. Ammattistartti koulutus on ensisijaisesti tarkoitettu peruskoulun päättävälle nuorille. Vuosittain koulutuksessa on kuitenkin ollut mukana myös täysi-ikäisiä nuoria. Nämä nuoret ovat usein ammatillisen- tai lukiokoulutuksen keskeyttäneitä nuoria.

TAULUKKO 3. IKÄ- JA SUKUPUOLIJAKAUMA ÄHTÄRIN AMMAT-
TISTARTISSA

LUKUVUOSI	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	YHTEENSÄ
Tyttöjä	8	10	15	18	51
Alle 18 -vuotiaat	8	7	13	17	45
18-vuotiaat tai yli	-	3	2	1	6
Poikia	3	2	4	4	13
Alle 18 -vuotiaat	3	1	4	4	12
18-vuotiaat tai yli	-	1	-	-	1

Seuraavasta taulukosta käy ilmi, mistä kunnista opiskelijoita tulee Ähtäriin ammattistarttiin. Suurin osa nuorista tulee lähikunnista ja he asuvat opiskelun aikana kotona ja kulkevat koulussa linja-autolla. Ähtäriin, Koulutien opetuspisteestä löytyy myös asuntola, mutta usein nämä nuoret eivät ole vielä valmiita muuttamaan kotoa. Omien kokemuksiini pohjalta ajattelen, että vanhemmat kokevat ammattistarttivuoden usein ”kasvun vuodeksi”. Nuoret saavat lisäaikaa ammatinvalintaansa ja ovat vuoden jälkeen valmiimpia myös lähtemään opiskelemaan esimerkiksi toiselle paikkakunnalle. Jäppinenkin toteaa loppuraportissaan, että ammattistartti on kasvun ja kypsymisen jatko paikka ja monella starttilaisella on vielä murrosiän kasvukivut päällä (Jäppinen 2010, 35).

TAULUKKO 4. ÄHTÄRIN AMMATTISTARTIN OPISKELIJOIDEN KOTIPAIKKAKUNNAT

LUKUVUOSI	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	YHTEENSÄ
Töysä	-	1	2	4	7
Ähtäri	7	5	6	7	25
Alavus	-	1	2	5	8
Kuortane	-	-	-	1	1
Virrat	1	3	7	4	15
Soini	-	-	-	1	1
Saarijärvi	-	-	1	-	1
Lehtimäki	2	2	-	-	4
Kuru	1	-	-	-	1
Vantaa	-	-	1	-	1

Kokeiluvuosien opiskelijat Ähtäriin ammattistarttiin tulivat joko suoraan peruskoulusta tai sitten he olivat keskeyttäneet ammatillisen perustutkinnon tai lukion.

TAULUKKO 5. MISTÄ ÄHTÄRIN AMMATTISTARTTIIN TULLAAN

	Suoraan peruskou- lusta	Lisäluo- kan jälkeen	Perustut- kinnon keskeyttä- neet	Lukion keskeyt- täneet	Maahan- muutta- jat	Yh- teensä
2006– 2007	11	-	-	-	-	11
2007– 2008	7	-	5	-	-	12
2008– 2009	13	-	3	3	-	19
2009– 2010	13	-	5	4	-	22

8.2 Suoritettuja opintoja

Ammattistarttikoulutus on 20 – 40 ov, eli 3 lisäpistettä yhteishakuun saa jo 20 ov suorittamisesta. Tämä tuottaa ongelmia opiskelijoiden motivoinnissa. Joskus käy niin, kun opiskelija saa 20 ov täyteen, hän ei haluaisi enää jatkaa opiskelua ammattistartilla. Valtakunnallisissa ammattistartti seminaareissa onkin monta kertaa puhuttu tästä asiasta ja kuinka sitä voitaisiin parantaa. Ähtärissä olemme pyrkineet ratkaisemaan motivointiongelmia siten, että olemme sijoittaneet ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia eli atto – aineita kevätlukukaudelle. Näitä opintoja he voivat saada suoraan hyväksiluetuksi jatko-opinnoissaan. Ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osio ovat esimerkiksi äidinkieli, matematiikka, englanti ja ruotsi.

TAULUKKO 6. SUORITETUT OPINTOVIIKOT ÄHTÄRIN AMMATTISTARTISSA

LUKUVUOSI	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	YHTEENSÄ
Yhteensä	383	312	398	407,5	1500,5
Per opiskelija	35*	26*	21*	22,5*	26*

*keskimääräinen suoritettu opintoviikkomäärä vuodessa per opiskelija

Joka kevät olen kerännyt opiskelijoilta palautetta kuluneesta ammattistarttivuodesta. Yleensä kyselyistä on noussut kaksi asiaa ylitse muiden. Niitä ovat työelämäjaksot sekä perusopetuksen numerokorotukset. Näitä kahta asiaa pidetään tärkeinä yhteishaun kannalta ja niitä toivotaan enemmän. Tulos oli mielestäni yllättävä, sillä monesti työelämäjaksolle meneminen tuntuu todella vaikealta. Paikan saaminen voi olla hankalaa, työ ei vastaakaan odotuksia, tulee erilaisia vaikeuksia työpaikalla ja tutustuminen saattaa keskeytyä. Lisäksi on aina opiskelijoita, jotka eivät haluaisi mennä työelämäjaksolle ollenkaan vaan olisivat mieluummin koulussa. Siksi työelämäjaksojen opintoviikkomäärä vaihtelee opiskelijoilla suuresti. Mutta juuri joustavuus onkin yksi ammattistarttikoulutuksen valteista. Erilaiset oppijat tarvitsevat erilaisia työelämään tutustumistapoja ja toteutuksia. On pyrittävä löytämään jokaiselle sopiva tutustumistapa, joka parhaiten auttaa opiskelijaa oman koulutusalan ja tulevan ammatin löytämisessä. (Jäppinen 2010, 106.) Luulen, että tämän tuloksen ristiriita johtuu siitä, että vaikka korotukset ja harjoittelut eivät aina suju suunnitelmien mukaan, nuoret kuitenkin ymmärtävät niiden tärkeyden koulutuksessa.

TAULUKKO 7. TYÖELÄMÄJAKSOJEN MÄÄRÄ OPINTOVIIKKOINA (OV) ÄHTÄRIN AMMATTISTARTISSA

LUKUVUOSI	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	YHTEENSÄ
Yhteensä	44	89	99	78,5	310,5
Per opiskelija	4*	7*	5*	3,5*	5*

*keskimääräinen suoritettu opintoviikkomäärä vuodessa per opiskelija

Korotettuja perusopetuksen arvosanoja on ollut Ähtärin ammattistartissa suhteellisen vähän vuosittain. Aionkin kysyä opiskelijoiden ja heidän huoltajien mielipidettä korotusten tarpeellisuudesta, sillä sitä ollaan tulevina vuosina lisäämässä. Loppuraportissaan Jäppinenkin on todennut, että jos nuori onnistuu arvosanan korottamisessa, sillä on kahdenlaista positiivista vaikuttavuutta. Ensinnäkin se nostaa nuoren usein heikkoa itsetuntoa ja saattaa muuttaa käsitystä itsestään oppijana. Peruskoulun päätötodistuksen heikkojen arvosanojen korottaminen on henkisesti iso asia nuorelle. Toiseksi korottaminen saattaa antaa kaivattuja lisäpisteitä yhteishakuun ja auttaa näin haluttuun koulutukseen pääsyä. Aina ei korottaminen kuitenkaan onnistu (Jäppinen 2010, 45.)

TAULUKKO 8. KOROTETUT PERUSOPETUKSEN ARVOSANAT ÄHTÄRIN AMMATTISTARTISSA

Perusopetuksen aineet	Englanti	Matematiikka	Yhteensä
2006–2007	-	-	-
2007–2008	-	-	-
2008–2009	5	4	9
2009–2010	1	5	6

8.3 Yhteishaku ja jatkosijoittautuminen

Seuraavissa taulukoissa on listattu, mihin Ähtärin ammattistarttilaiset ovat hakeneet ensisijaisesti kevään yhteishaussa, ja mihin he ovat lopuksi sijoittuneet. Valtaosa ammattistarttilaisista sijoittuu ammatilliseen peruskoulutukseen. Koulutukseen sijoittumista onkin tutkittu aika paljon. Valtakunnallisesti jatko-opiskeluun sijoittumisen prosentti onkin melkoisen korkea. Mutta tietääkseni ei ole selvitetty sitä, kuinka ammattistartin käyneet nuoret ovat menestyneet jatko-opinnoissaan.

TAULUKKO 9. ÄHTÄRIN AMMATTISTARTIN YHTEISHAUN KOONTIA; ENSIMMÄISET HAKUTOIVEET VUOSITTAIN

HYVINVOINTI	KAUPPA JA KULTTUURI	RAKEN-TAMINEN	TEOLLI-SUUS	MUUT KUIN SEDUN TUTKINNOT
-------------	---------------------	---------------	-------------	---------------------------

	Kotityö- ja puhdistuspalvelujen pt.	Hiusalan pt.	Sosiaali- ja terveys-	Matkailualan pt.	Hotelli-, ravintola- ja cateringalan pt	Kuvaliisen ilmaisuus pt.	Tekstiili- ja vaatetusalan pt.	Puualan pt.	Liiketalouden pt.	Verh.- ja sisustusalan pt.	Rakennusalan pt.	Pintakäsitytelyalan pt.	Kone- ja metallialan pt.	Autolalan pt.	Liikunnanohj. pt.	Eläintenhoiton pt	Nuoriso – ja vap.ohj pt	Kotitalous opettaja
2006–2007 YHTEENSÄ (10)			3		1	1			2			1	1				1	
2007–2008 YHTEENSÄ (9)	1		1		1			1	2							1	1	1
2008–2009 YHTEENSÄ (14)	3	2	1		1		1	2		1		1	1		1			
2009–2010 YHTEENSÄ (17)	1	3	3		3			3	2		1			1				

Alla olevasta taulukosta selviää, kuinka Ähtärin kokeiluvuosien ammattistartti opiskelijat sijoittuivat jatko-opintoihin. Suurin osa jatkoi opintojaan ammatillisessa peruskoulutuksessa.

TAULUKKO 11. JATKO-OPINTOIHIN SJOITTUMINEN ÄHTÄRIN AMMATTISTARTIN JÄLKEEN

LUKUVUOSI	2006– 2007	2007– 2008	2008– 2009	2009– 2010	YHTEENSÄ
Amm. peruskoulutukseen	9	7	13	16	45
Muuhun koulutukseen	1	2	-	1	4
Muuhun toimintaan yht.	1	3	2	-	6
– töihin	-	1	-	-	1
– äitiyslomalle	-	1	2	-	3
- pajalle	-	1	-	-	1
- kotiin	1	-	-	-	1

9 KYSELYTUTKIMUKSEN TEKEMINEN

Aloittaessani työstämään opinnäytetyötäni, mietin sopivaksi kyselyni kohderyhmäksi kokeiluvuosien 2006 -2010 ammattistarttiryhmiä. Heillä on jo hetki aikaa ammattistarttivuodesta ja ensimmäiset ovat voineet jo valmistua ammattiinkin. He osaavat jo ehkä paremmin jäsentää ammattistartin antamia mahdollisia hyötyjä jatko-opinnoissa sekä toivon heidän pystyvän antamaan minulle myös kehitysideoita tulevaisuutta varten. Vanhemmille osoitetun kyselyn myötä toivon saavani vahvistusta nuorten antamiin vastauksiin sekä uusia näkökulmia.

Tutkimusmenetelmänä käytin kyselyä. Kyselytutkimus on hyvä tapa kerätä ja tarkastella tietoa mm. ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Kyselytutkimuksessa tutkija esittää vastaajalle kysymyslomakkeen avulla kysymyksiä. (Vehka-

lahti 2008, 11.) Minun kohderyhmälleni kyselytutkimus tuntui parhaalta vaihtoehdolta, koska ryhmä on aika suuri ja haastattelu olisi ollut liian työläs tehdä kaikille. Halusin lisäksi antaa kaikille mahdollisuuden osallistua.

Laadin kyselykaavakkeet erikseen nuorille ja heidän huoltajilleen (kts. liitteet 5 ja 6). Lähetin kyselykaavakkeet postitse ja sain osoitteet koulultamme. Se tarkoitti sitä, että osa osoitteista saattoi olla jo vanhentunutta tietoa. Joten voi olla, että kyselyni ei tavoittanut kaikkia. Postitin molemmat kyselyt sekä saatekirjeen (kts. liite 4) samassa kirjekuoressa. Kirjekuoria lähti 51 kappaletta. Vastauksia tuli takaisin hieman vähemmän. Huoltajista vastasi 11 ja nuorista 20. Huoltajien vastausprosentti oli ~ 22 % ja nuorten ~ 39 %.

Kuten taulukosta 3. sivulla 16 selviää, että kokeiluvuosien ammattistarttilaisia oli yhteensä 64. Kyselyn lähetin 51:lle eli 13 vähemmän. Tämä siksi, että osa näistä nuorista oli vain käväissyt ammattistartilla ja osan osoitetietoja ei löytynyt. Ajattelin myös, että nuoren, joka vain kävi kääntymässä startilla, olisi vaikea vastata kyselyyni.

Molempien sekä nuorten että huoltajien kyselykaavakkeisiin laitoin alkuun mahdollisuuden vastata kyselyyn nimellä. Saatekirjeeseen laitoin kuitenkin tiedon, että kyselyyn saa vastata halutessaan myös nimettömänä. Tällä halusin estää sen tilanteet, ettei kukaan jätä vastaamatta sen vuoksi, että haluaa pysyä nimettömänä. Kuitenkin suurin osa vastaajista vastasi nimellä. Vain kaksi kymmenestä huoltajasta vastasi nimettömänä ja nuorista kaikki vastasivat nimellä. Kyselyni alussa oli myös kohta, johon voi laittaa rastin, jos haluaa valmiin opinnäytetyön luettavaksi. Huoltajista viisi ja nuorista yksitoista halusivat, että lähetän heille valmiin opinnäytetyöni.

Nuorille osoitettu kyselykaavake koostui kolmenlaisista kysymyksistä. Kysymyksiä oli kaiken kaikkiaan 12 kappaletta, joista suurin osa oli monivalintakysymyksiä. Niitä pystyi kuitenkin myös sanallisesti täydentämään. Kaksi viimeistä kysymystä olivat avoimia kysymyksiä.

Ensimmäiset kysymykset 1 – 3 olivat taustatietokysymyksiä, kuten minä vuonna on ollut ammattistartilla ja saiko sieltä todistuksen sekä mistä tuli ammattistartille. Alussa

kysyin myös, minkä ikäisenä tuli startille. Tällä kysymyksellä halusin vain helpottaa omaa työtäni, ettei tarvinnut jokaisen ikää erikseen selvittää. Kysymyksillä 4 – 10 halusin saada selville, mitä nuori on tehnyt ammattistartin jälkeen ja oliko ammattistartti opinnoista ollut hyötyä jatko-opinnoissa. Avoimilla kysymyksillä toivoin taas saavani arvokasta tietoa nuorilta ammattistartin kehittämistä varten sekä mahdollisuuden omilla sanoilla kirjoittaa kokemuksia ammattistartista.

Huoltajien kyselykaavake oli huomattavasti suppeampi. Heille oli vain kolme avointa kysymystä, joilla halusin selvittää huoltajien ajatuksia ammattistartista. Lisäksi kysyin heidän mielipidettään siitä, oliko ammattistartti opinnoista ollut hyötyä nuoren jatko-opinnoissa ja oliko heillä jotain kehittämisideoita. Aluksi ajattelin tehdä kyselyn vain nuorille, mutta tulin siihen tulokseen, että huoltajilta voisin saada arvokasta tietoa ammattistartin kehittämistä varten. Samalla voisin verrata oliko nuorten ja huoltajien ajatukset samansuuntaisia ammattistartti koulutuksesta.

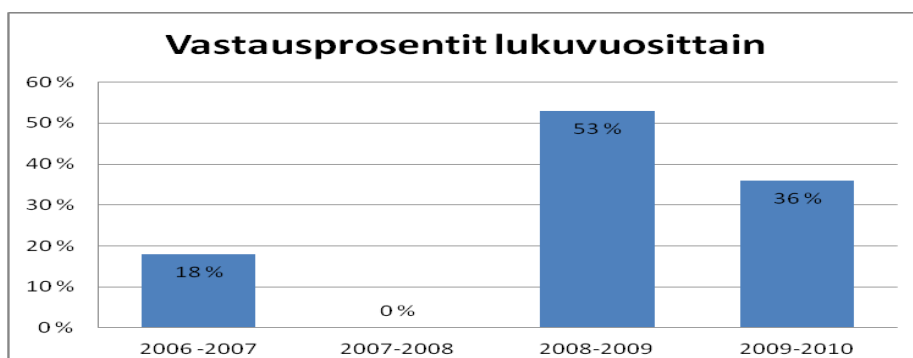
10 TULOSTEN ANALYSOINTIA

Seuraavissa alaluvuissa käsittelen ja analysoin molempien sekä nuorten että huoltajien kyselyiden kysymyksiä ja vastauksia.

10.1 Nuorten vastausten 1-3 analysointia

Ensimmäisen vuoden eli 2006 – 2007 ammattistartti ryhmältä tuli vain kahdelta nuorelta vastaus, eli vastausprosentti oli vain 18 %. Toisen vuoden eli 2007 – 2008 vuosikurssilta en saanut yhtään vastausta. Mutta lukuvuoden 2008 -2009 ammattistartti ryhmästä vastattiin aktiivisimmin kyselyyn. Vastausprosentti oli 53 %. Viimeisen ko-keiluvuoden eli 2009 – 2010 opiskelijoista vastasi 36 %.

TAULUKKO 12. VASTAUSPROSENTIT LUKUVUOSITTAIN

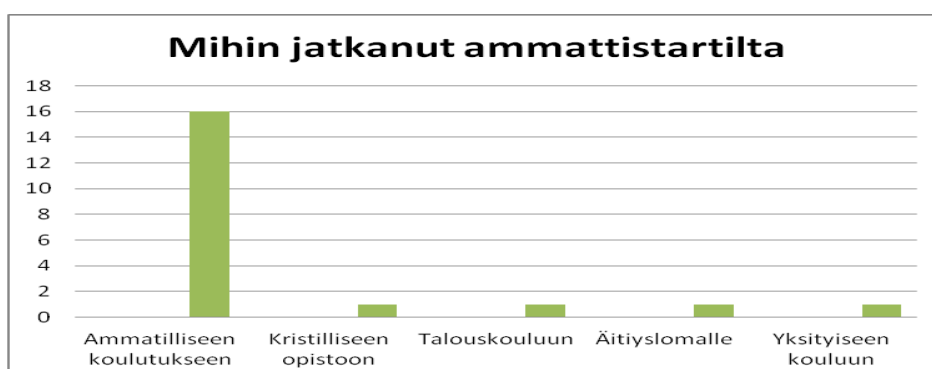
Kyselyyn vastanneista kaikki olivat saaneet ammattistartilta todistuksen. Se tarkoittaa sitä, että jokainen oli suorittanut vähintään 20 ov, eli olivat olleet vähintään puolivuotta ammattistartilla.

Vastanneista kaksitoista nuorta oli tullut ammattistartille suoraan peruskoulusta. Opiskelunsa keskeyttäneitä oli vastanneista yhteensä seitsemän, joista kaksi ammatillisen koulutuksen ja neljä lukion keskeyttänyttä. Yksi nuori oli suorittanut puolen vuoden kestävän kurssin ja tuli joulun jälkeen ammattistartille.

10.2 Nuorten vastausten 4–10 analysointia

Suurin osa vastaajista eli 16 nuorta oli jatkanut ammatilliseen koulutukseen. Yksi oli jatkanut kristilliseen opistoon, yksi yksityiseen kouluun, yksi talouskouluun ja yksi oli jäänyt äitiyslomalle.

TAULUKKO 13. JATKO-OPISKELU PAIKKA

Kysymys 5 oli, että oletko keskeyttänyt opintoja. Yhteensä neljä vastaajaa oli vastannut tähän, että kyllä ja tarkoitti sillä ennen ammattistarttia olevia opintojaan. Eli eivät olleet keskeyttäneet ammattistartin jälkeen. Lisäksi 14:sta oli vastannut, että ei ole keskeyttänyt. Vain kaksi nuorta oli keskeyttänyt ammatillisen koulutuksen ammattistartin jälkeen eli ~ 11 %. Syynä toisella oli ollut terveydelliset syyt ja toisella kiinnostuksen puute. Tämän kysymyksen oli siis neljä vastaaja ymmärtänyt väärin. Kysymykseen olisi ollut hyvä laittaa tarkennus, että oletko keskeyttänyt opintoja ammattistartin jälkeen.

TAULUKKO14. OPINTOJEN KESKEYTTÄMISET AMMATTISTARTIN JÄLKEEN

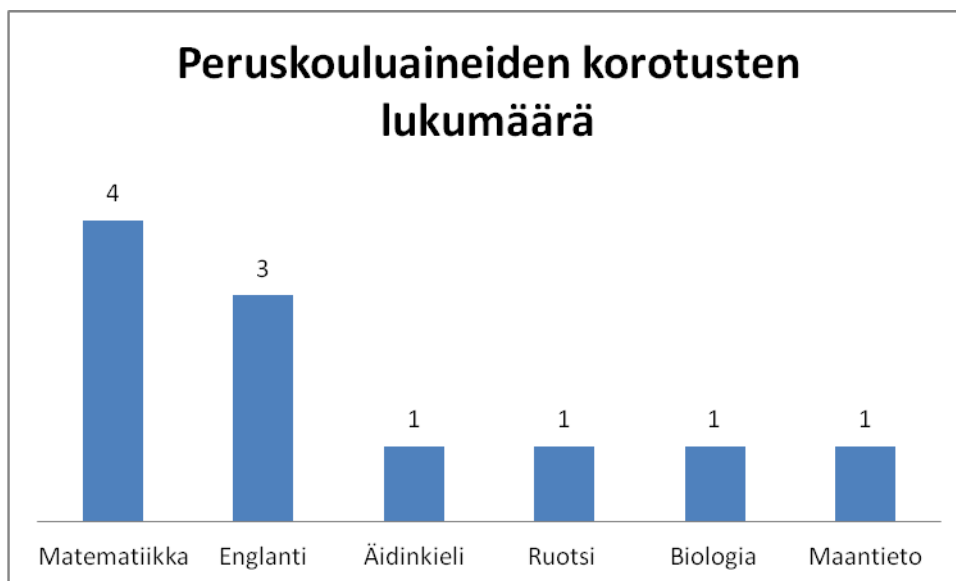

Kysymys 6 oli, että oletko valmistunut ammattiin. Yhteensä kolme vastaajaa oli valmistunut. Kaksi heistä oli valmistunut ammatillisesta peruskoulutuksesta ja yksi yksityisestä koulusta. Periaatteessa vasta kahden ensimmäisen vuoden ammattistarttilaiset ovat voineet ehtiä valmistua ammattiin kolme vuotta kestävästä ammatillisesta perustutkinnosta.

Kysymyksessä 7 kyseltiin korotusaineista ammattistartilla. Vastaajista seitsemän oli korottanut ammattistartin aikana peruskoulun numeroita. Matematiikkaa oli korottanut neljä nuorta, englantia kolme nuorta. Äidinkieltä, ruotsia, biologiaa ja maantietoa oli

korottanut yksi nuori. Yksi nuori oli korottanut yhteensä neljää ainetta, yksi kahta ainetta ja loput neljä olivat korottaneet yhtä ainetta. Kaksi vastaajista ei muistanut oliko korottanut peruskoulun numeroita. Vastaajista yksitoista ei ollut korottanut numeroita.

TAULUKKO 15. PERUSKOULUAINEIDEN KOROTUKSET AINEITTAIN VUOSINA 2006 - 2010

Tähän väliin voisin kertoa sen, että joka vuosi ei ole ollut mahdollista korottaa yhtä paljon aineita. Kahtena ensimmäisenä vuonna ei ollut toimivia korotuskäytänteitä, joten myöskään korotusyritykset eivät onnistuneet. Ensimmäiset onnistuneet korotukset tehtiin vasta lukuvuonna 2008 – 2009. Ensimmäiset kaksi vuotta meni koulutuksen käynnistämiseen ja toimivien korotuskäytänteiden kehittämiseen.

Niistä seitsemästä nuoresta, jotka olivat korottaneet peruskoulun numeroita, oli kaksi sitä mieltä, että korotuksesta ei ollut hyötyä. Loput viisi nuorta olivat sitä mieltä, että korotuksista oli ollut hyötyä ja vastasivat näin:

”Hyvä mieli”.

”Pääsin ehkä paremmin hakemaani kouluun”.

”Lääkelaskutkin oli helpompi suorittaa lähihoitaja tutkinnossa”.

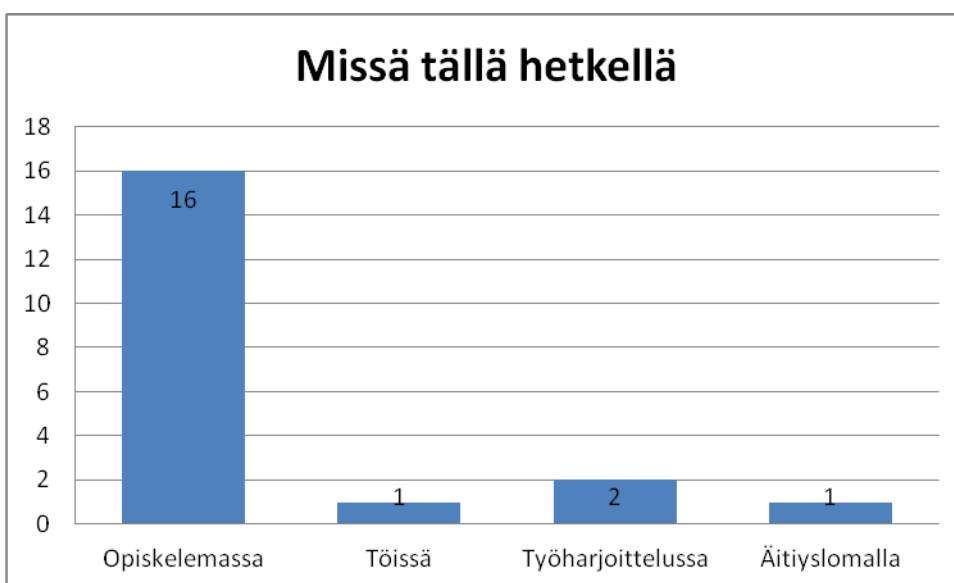
”Opin paremmin englantia”.

”Parempi keskiarvo”.

Nykyään Ähtärin ammattistartilla voi korottaa useampia aineita ja se on mielestäni hyvä asia. On tärkeää, että olemme onnistuneet luomaan toimivat korotuskäytänteet yhdessä peruskoulun kanssa. Kun nuori onnistuu ensimmäisen aineen korotuksessa, se innostaa yrittämään lisää. Lisäksi se vahvistaa nuoren itsetuntoa ja antaa niitä tärkeitä onnistumisen kokemuksia. Korotusaineita opiskeltaessa kehittyvät myös opiskelutaidot. Käymme monesti yhdessä opiskelijoiden kanssa läpi sitä, miten juuri tähän kokeeseen kannattaa valmistua.

Tällä hetkellä vastaajista kuusitoista oli opiskelemassa, yksi töissä, kaksi työharjoittelussa ja yksi kotiäitinä. Työelämässä oleva nuori oli suunnitellut jatkavansa opiskelua ja hän oli hakenut jatko-opintoihin ammattikorkeakouluun.

TAULUKKO 16. MISSÄ TÄLLÄ HETKELLÄ

Kysymykseen numero 10, oliko ammattistarttivuodesta jotain erityistä hyötyä ajatellen jatko-opintoja, vastasi 17 nuorta, että hyötyä oli ollut. Tässä muutama vastaus esimerkki, kuinka nuoret vastasivat:

1. Peruskouluaineet:

”Sain nostettua numeroita”.

”Helpompi ollut opiskella matematiikkaa”.

2. Lisäpisteet ja työkokemus:

”Lisäpisteet haussa ja työkokemus”.

”Sain määräaikaisen työn TET- jakson jälkeen”.

3. Ammatilliset aineet:

”Sain opiskella joitakin aineita valmiiksi jatko-opintoja varten”.

”Sai hyväksilukuja jostain kursseista”.

4. Aikaa ammatinvalintaan:

”Sai miettiä ja tutustua, mitä haluaa alkaa opiskelemaan”.

”Oma ala selkiytyi”.

”Sai rauhassa miettiä, mikä kiinnostaa”.

”Oli aikaa miettiä rauhassa, mitä todella haluaisi opiskella/tehdä”.

”Sain enemmän aikaa miettiä, mitä tulevaisuudessa tehdä/mihin hakea”.

Vastaajista kolme kuitenkin oli sitä mieltä, että ammattistarttivuodesta ei ollut mitään hyötyä. He vastasivat näin:

”Kun en silti tiennyt, mitä haluan opiskella”.

”En saanut hyödyntää ammattistartilla opiskeltuja kursseja, vaikka väitettiin, että saan”.

”En ihan hetkeen ole aloittamassa opiskelua”.

Kaikille ei ammattistarttivuosikaan riitä selkiyttämään ammatinvalintaa. Joka vuosi ryhmässä on muutama nuori, joka ei vuoden jälkeenkään tiedä, minne hakisi opiskelemaan. Melkein joka vuosi on myös nuori, joka jää äitiyslomalle, eikä vähään aikaan ole aloittamassa opintoja. Moni nuori tarvitsisikin paljon enemmän ammatinvalinnan ohjausta jo yläasteella, mutta todennäköisesti nykyiset resurssit eivät riitä lisäämään tätä ohjausta. Siksi näille nuorille ammattistartti koulutus on todella tervetullut lisävaihtoehto nivelvaiheen koulutukseen.

Koska ammattistartti koulutus on vielä nuori ja tuntematonkin koulutus Suomessa, eivät kaikki oppilaitokset anna samalla tavalla osaamisen tunnustamisia ammattistarttiopinnoista.

10.3 Nuorten avoimien vastausten analysointia

Kysymykset 11 ja 12 olivat avoimia kysymyksiä, joihin nuoret vastasivat yllättävän hyvin. Kysymys 11 oli, että mitä olisit kaivannut enemmän / vähemmän ammattistarttin aikana. Vastauksista nousi selkeästi kolme asiaa, joita toivottiin enemmän. Niitä olivat peruskoulunumeroiden korotus, opiskelu- ja elämänhallinta taidot sekä alatutustumiset.

Vähemmän ei toivottu muuta kuin peruskouluaineita. Eli tämä jakoi mielipiteitä. Noin puolet toivoi peruskouluaineita korotuksia lisää ja toinen puoli toivoi niitä vähemmän. Tämä johtuu varmasti siitä, että toiset ovat hyvinkin motivoituneita korottamaan numeroita, kun taas toisilla ei ole siihen minkäänlaisia haluja tai ei edes välttämättä tarvetta.

Viimeisessä kysymyksessä kysyttiin, mitä ajattelet ammattistartista näin jälkeenpäin. Tässä vastauksia:

”Sain vuoden lisää miettimisaikaa”.

”Paransi itsetuntemustani. Tutustuin kouluun ja oli sitten helpompi aloittaa opinnot”.

”Sain uusia ystäviä”.

”Ammattistartti oli kaikin puolin hyvä juuri minulle, kun sain miettiä vuoden mitä tekee/haluaa. Sain sieltä myös yhden uuden ystävän, jonka ystävä olen edelleenkin. Ammattistartilla ollessa sain myös hyviä opiskelu-

taitoja, mitä ehkä ennen ei ollut ja siitä oli hyötyä seuraavaa opiskelupaikkaa miettiessä”.

”Ammattistartilla oli mukava ja vuosi vaikutti ammatinvalintaan. Uusia ystäviä on tullu paljon, opiskelutaitoni on kehittynyt tosi paljon, itsetunteista on tullut lisää mitä oli silloin kun oli ammattistartilla”.

”Ammattistartti oli ihan hyvä. Itse olisin voinut vähän enemmän tsempata. Mutta eniten olen tyytyväinen, että sain korotettua matikan numeroani. Uusia ystäviä sain, ovat edelleen ystäviäni”.

”Vuoden aikana kerkesi kasvaa paljon ihmisenä. Oli eri asia muuttaa 17-vuotiaana eri kaupunkiin, kuin olisi tehnyt sen 16-kesäsenä. Vuoden aikana kerkesi rauhassa miettiä tulevaisuuttaan ja sitä mitä todella halusi tehdä, kuitenkin niin, että tämä tapahtui kouluympäristössä, jolloin oli joku tukena ja kotiin jämähtämisen vaara oli todella pieni. uusia ystäviä sain, ja ovat edelleen pysyneet ystävinä”.

”Sain uusia ystäviä, vaikutti ammatinvalintaan. Ihan mukavaa oli”.

”Sain ainakin uusia kavereita, joiden kanssa on vieläkin tekemisissä.

”Oma ala selkiytyi”.

”Vaikutti! Koska sain tutustua kunnolla lähihoitajan tutkintoon. Sain paljon uusia, ihania ystäviä! (Joiden kanssa vielä nykyäänkin olen erittäin läheisissä väleissä”.

”Tet - jaksojen ansiosta sain kokemuksia eri työpaikoista ja kesäksi työpaikan, aikaa miettiä uravalintaa ja omia tavoitteita”.

”Itsenäistyin vuoden aikana”.

”Vaikutti ammatinvalintaan ainakin”. Tutustuin paljon uusiin ihmisiin ja olen joidenkin kanssa vieläkin tekemisissä. Ensiapu- ja hygieniä kortin suoritus oli mainio asia, koska niistä on varmasti hyötyä tulevaisuudessa. ”Ammattistartin vuodesta jäi paljon hyviä muistoja ja kiitos siitä erittäin paljon. Opiskelussa oli se hyvä puoli, että se oli monipuolista ja vaihtelevaa. Teimme silloin porukalla muutamia reissuja ja se toi hyvän ilmapiirin luokkaan ja tutustuminen oli helpompaa”.

”Olen tyytyväinen, että kävin ammattistartin. Sain paljon itseluottamusta ja opin uusia asioita”.

”Vuosi ei oikeastaan vaikuttanut siihen mitä menin opiskelemaan, koska edelleen mietin mitä tekisin seuraavaksi, vaikka ammatti on jo. Sain uusia ystäviä, parhaimmat silloiset ystävät on pysynyt yhteyksissä edelleen. Itsetuntemus vähän ehkä parani ja muutenkin vuosi ammattistartilla jäi mieleen / muistoihin positiivisena kokemuksena”.

Tässä ikävaiheessa kavereista tulee yhä tärkeämpiä. Kavereista haetaan läheisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Tunne kuulumisesta johonkin porukkaan on nuorelle ja tämän identiteetille kehityksellisesti välttämätöntä. (Kinnunen, Pajamäki-Alasara & Tallgren 2009, 7.)

Nuori hakeutuu mielellään sellaiseen seuraan, joilla on yhteisiä kiinnostuksen kohteita. Nuoruudessa solmitut ystävyysuhteet ovat kiinteitä ja kestävät pitkään. Nuori käsittelee ystävien kanssa monia kasvuun liittyviä asioita, joista ei välttämättä halua puhua vanhemmilleen. (Kinnunen ym. 2009, 7.) Myös ammattistartilla kehittyi näitä tärkeitä kaverisuhteita. Jotka kyselyni mukaan olivat kestäneet tiiviinä ammattistartti vuoden jälkeenkin.

Ystävyysuhteissa opitaan ottamaan toinen toisiaan huomioon, antamaan ja saamaan. Riidat ovat uhka ystävyydelle, mutta ne ovat myös haasteita opetella selvittämään erimielisyydet. Ystävyudessa opitaan tuntemaan toista, viihtymään yhdessä, keksimään kiinnostavaa tekemistä ja

luottamaan toiseen. Samalla harjaannutaan selviämään karuista pettymyksistä. Kun nuori etsii ystäviä, hän huomaa vähitellen, millaisen ihmisen kanssa hän viihtyy ja tulee parhaiten toimeen. Ystävyysuhteissa opitut ihmissuhdetaidot ovat pohjana myöhemmille parisuhteille. (Kinnunen ym. 2009, 20.)

Ei ole olemassa yhtä hyvää reseptiä nuoren kasvun tukemiseen. Jokainen nuori on erilainen yksilö, joka tarvitsee omanlaistaan kohtaamista: tukea, rohkaisua, hillintää, rajoja ja kannustusta. (Kinnunen ym. 2009, 7.) Luulen, että juuri tämän vuoksi kasvattaminen tuntuukin joskus niin vaikealta. Jotta pystyisimme parhaiten tukemaan nuoren myönteistä kehitystä, on osattava tunnistaa nuoren yksilölliset piirteet ja vahvuudet sekä asiat, joissa nuori tarvitsee vahvistusta ja tukea (Kinnunen ym. 2009, 7). Tässä asiassa ajattelen, että juuri yhteisöpedagogin koulutus on antanut minulle hyvät valmiudet tähän työhön toimia ammattistartin opettajana.

10.4 Huoltajien vastausten analysointia

Kysymys yksi oli, että mitä mieltä olet ammattistartista. Hyvin samat asiat nousivat myös huoltajien vastauksista kuin nuortenkin. Suurin asia tuntui olevan se, että nuori saa lisää aikaa miettiä ammatinvalintaa sekä saa siihen tarvittavaa ohjausta ja tukea. Ja erityisesti se, että saa tutustua moniin eri koulutusvaihtoehtoihin ja ammatteihin, tuntui tärkeältä. Monen huoltajan vastauksista kävi ilmi, että heidän mielestään moni nuori ei vielä yhdeksännen luokan jälkeen ole valmis päättämään jatko-opiskelupaikasta. Ammattistarttia pidettiin myös hyvänä vaihtoehtona silloin, kun nuori on keskeyttänyt ammatillisen- tai lukiokoulutuksen. On tärkeää, että silloin löytyy paikka mihin mennä, eikä tarvitse jäädä kotiin. Kotona oleminen on tämän ikäiselle nuorelle huono vaihtoehto. Silloin helposti vuorokausirytmä kääntyy pääläelleen, nukutaan päivät ja valvotaan yöt. Myös kynnys hakeutua takaisin opintoihin voi nousta korkeaksi.

Toinen asia, jota huoltajat pitivät nuorten tapaan hyvänä ja tärkeänä asiana oli numeroiden korotus. Tämä asia on huoltajien mielestä tärkeä juuri siksi, että sillä pystytään parantamaan mahdollisuuksia päästä haluamalleen alalle opiskelemaan.

Kysymys kaksi oli, että oliko teidän nuorelle ammattistartti-koulutuksesta hyötyä. Suurin osa huoltajista oli sitä mieltä, että koulutuksesta oli ollut hyötyä. Vain yksi yhdestätoista vastasi, että koulutuksesta ei varsinaisesti ollut hyötyä. Merkittävin asia, joka nousi vastauksista oli, että ammatinvalinta oli selkiintynyt, ja nuori oli löytänyt oikean jatko-opiskelupaikan. Tämänhän juuri ammattistarttin tärkein tavoite onkin! Huoltajat näkivät, että nuorten opiskeluvalmiudet olivat parantuneet ammattistartti vuoden aikana ja sieltä saadut lisäpisteet auttoivat halutun opiskelupaikan saannissa. Monen huoltajan mielestä 16-vuotias on vielä liian nuori muuttamaan kotoa pois, opiskelemaan toiselle paikkakunnalle. Ammattistarttivuosi voi myös olla hyvä vaihtoehto kasvaa ja kehittyä. Olen itsekkin sitä mieltä, että ammattistartti on hyvä ”kasvun vuosi” nuorelle. Moni nuori on sen jälkeen paljon valmiimpi jatko-opintoihin. Vuoden aikana näkee monen nuoren kohdalla suurta kehitystä. Monella nuorella opiskelutaidot ovat kehittyneet, itsetunto on vahvistunut sekä mikä tärkeintä motivaatio jatko-opintoihin on löytynyt. Yhteisöpedagogin koulutus on antanut minulle hyvät eväät tähän tehtävään. Työni ammattistarttin opettajana on juuri sosiaalista vahvistamista, nuorten henkilökohtaista ohjausta ja tukemista. Itse koenkin olevani enemmän ohjaaja kuin opettaja.

Kysymys kolme oli, että miten ammattistarttia mielestäsi voisi kehittää. Huoltajien vastauksista kävi ilmi, että koulutuksen joustavuutta arvostettiin. Toivottiin, että entistä enemmän voitaisiin ”räätälöidä” jokaiselle oma opintopolku. Monipuolisuutta, työharjoittelua ja eri koulutusaloihin tutustumista toivottiin mahdollisimman paljon.

Elämänhallintataitoja esimerkiksi raha-asioiden hoitoa yms. voisi huoltajien mukaan olla vieläkin enemmän ammattistartti vuoden aikana. Myös yhteistyö vanhempien kanssa koettiin erittäin tärkeäksi kuten poissaolojen ilmoittaminen viipymättä kotiin. Ammattistartti on vielä melko uusi koulutusmuoto Suomessa, joten sitä ei kovin hyvin tunneta. Siksi huoltajat toivoivat koulutuksen mainostamista lisää esimerkiksi yläasteen vanhempainilloissa.

Eräässä huoltajan vastauksessa pidettiin todella tärkeänä nuorten henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Erityisesti se on tärkeä niille nuorille, jotka ovat vaarassa syrjäytyä syystä tai toisesta.

11 POHDINTA

Tätä työtä on ollut erittäin mukavaa tehdä, sillä aihe oli niin mielenkiintoinen ja hyödyllinen oman työni kannalta. Olen ollut alusta asti mukana kehittämässä ammattistartti koulutusta Koulutuskeskus Sedussa, Ähtärissä. Minulla on monesti ollut mielessä kysymys, mitä ammattistartti-koulutuksen Ähtärissä käyneille nuorille kuuluu ja kuinka he ovat pärjänneet jatko-opinnoissaan. Siksi ei ollutkaan vaikea päättää, mikä olisi minun opinnäytetyöni aihe. Kohderyhmäksi valitsin siis kokeiluvuoden ammattistarttilaiset eli vuodet 2006 – 2010.

Kyselytutkimukseni vastausprosentti ei ollut kovin korkea. Nuoren vastausprosentti oli 39 % ja huoltajien 22 %. Todennäköisesti osa nuorista oli muuttanut ja minulla oli vanhentuneita osoitetietoja käytössäni. Mielestäni sain kuitenkin aika kattavia vastauksia ja niistä on kyllä johtopäätökset vedettävissä. Syytä siihen, että vuoden 2007 – 2008 opiskelijoilta ei tullut vastauksia ollenkaan, en tiedä. Toisaalta taas vuoden 2008 – 2009 vuoden opiskelijoiden vastausprosentti oli jopa 53 %. Mielestäni tämän selittää se, että ryhmä oli muutenkin todella aktiivinen, joka näkyy myös siinä, että opintoviikkoja suoritettiin tuona vuonna kaikista eniten.

Oli hienoa huomata, että suurin osa kyselyyn vastanneista nuorista oli opiskelemasa. He olivat myös pääsääntöisesti sitä mieltä, että ammattistartti oli vaikuttanut positiivisesti heidän jatko-opintoihinsa. Ammattistartilta saadut lisäpisteet sekä todistuksesta että peruskoulunumeroiden korotuksista, olivat olleet ratkaisevassa asemassa jatko-opiskelupaikkaa hakiessa.

Ammattistartti on monelle nuorelle pysähtymisen paikka. He saavat rauhassa miettiä ammatinvalintaa ja tulevaisuuttaan ja saavat siihen tarvittavaa tukea ja ohjausta. Monelle nuorelle on myös helpottavaa huomata, että ei ole yksin tässä tilanteessa. Ammattistartilla olevat nuoret ovat kaikki samassa tilanteessa ja he voivat keskustella tuntemuksistaan. Kyselystäni paljastuikin, että monet nuoret olivat löytäneet hyviä ystäviä ammattistarttivuoden aikana ja pitivät edelleen yhteyttä. Tämä oli todella ilahduttava tieto!

Ammatillisten aineiden suorittaminen ammattistartilla motivoi hyvin opiskelijoita, sillä he saavat niistä osaamisen tunnustamisia jatko-opinnoissaan. Asialla on kuitenkin toinenkin puoli. Jos ammatillisia aineita on suorittanut ammattistartilla paljon, voi ensimmäinen vuosi jatko-opinnoissa olla liiankin ”kevyt”. Lukujärjestyksessä on silloin paljon ns. hyppytunteja ja se voi olla aika turhauttavaa.

Mielestäni on tärkeää, että ammattistartin luokkatilat sijaitsevat samassa paikassa, missä muukin ammatillinen koulutus järjestetään. On hyvä, että he tuntevat kuuluvansa joukkoon, vaikka eivät vielä ammattiin olekaan opiskelemissa. Opiskelupaikan saanti ammattistartista on monelle nuorelle myös itsetuntoa kohentava asia. Nuoret, jotka jäävät meidän omaan kouluun opiskelemaan ammattistartin jälkeen sanoivat, että helpompaa aloittaa ammattiopinnot jo tutussa paikassa. Suurin osa opettajistakin on jo ennestään tutuja. Olen työssäni huomannut, että kun ammattistartilaiset seuraavat läheltä ammattiin opiskelevia nuoria, herää monelle polttava halu päästä myös itse ihan oikeasti jo opiskelemaan.

Eryteisesti pienillä paikkakunnilla kuten Ähtäri, ei kaikille löydy mielekästä koulutusalaa. Silloin ammattistartti voi tarjota vuodeksi turvallisen ”kasvupaikan”. Nuorten vastauksistakin kävi ilmi, että he olivat paljon valmiimpia ammattistarttivuoden jälkeen muuttamaan kotoa toiselle paikkakunnalle opiskelemaan. Näin ollen näen, että ammattistartilla on tärkeä tehtävä nuorten kasvun ja kehityksen tukijana.

Kyselyn tulosten perusteella olemme melko hyvin saavuttaneet tavoitteen keskeytysten suhteen. Ammattistartin yhtenä tavoitteena on, että nuori on tutustunut hyvin ha-

kemaansa koulutusalaan. Hän tietää, millaista alalla opiskelu on ja mitä ammatin työtehtävät pitävät sisällään. Tällöin ehkäistään hyvin alkuvaiheen keskeytyksiä.

Ammattistartilla on tärkeää tehdä moniammatillista yhteistyötä. Ähtärissä meillä on opiskelijahuoltotyöryhmä, johon kuuluvat; Lähijohtaja, erityisopettajat, kuraattori, terveydenhoitaja, psykologi ja opinto-ohjaaja. Heiltä kaikilta saa aina tarvittaessa tukea ja ohjausta opiskelijahuollollisissa asioissa. Yhteistyötä tehdään tiiviisti myös Seinäjoen ammattistartin, perusopetuksen, sosiaalitoimen, työvoimatoimiston, nuorisotoimen sekä nuorten työpajojen kanssa. Laaja ja toimiva verkosto mahdollistaa toimivan tuen ja ohjauksen nuorille.

Tämän kyselyn pohjalta aion kiinnittää huomiota koulutuksen joustavuuden kehittämiseen, joka on rikkaus. Yksilöllinen ohjaus on tärkeää ja sille on löydettävä aikaa, oli ryhmä minkä kokoinen tahansa. Elämänhallintataitoja pidettiin myös tärkeänä osa-alueena ammattistartti-koulutuksessa. Sillä ajatuksella, että kun nuori muuttaa kotoa omaan asuntoon, hän osaisi hoitaa omat asiansa ja taloutensa esimerkiksi ruoanlaitto, siivous, raha-asiat jne.

Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää ja sitä on edelleen kehitettävä ja lisättävä. Meillä on tänä syksynä otettu käyttöön sähköinen päiväkirja, joka osaltaan helpottaa tätä yhteistyötä. On ilo huomata, että vanhemmat toivovat tiivistä yhteistyötä vielä tämänkin ikäisien nuorten kanssa työskenneltäessä.

Markkinointi on myös yksi osa-alue, johon ei vielä kovasti ole kiinnitetty huomiota. Tulevaisuudessa sitäkin on kehitettävä ja lisättävä, jotta ammattistartti-koulutus tulisi tunnetummaksi. Tähänkin tuli hyvä ehdotus huoltajien vastauksista, eli yläasteen vanhempainillat. Huoltajat toivoivat, että ammattistarttia esiteltäisiin myös vanhemmille ja vanhempainilloissa siihen olisi hyvä mahdollisuus.

Tilastotietojen ja kyselytutkimukseni myötä sain vahvistusta omiin ajatuksiini sekä hyviä kehittämiskohteita. Sain myös tukea siihen, että ammattistartti on todella tarpeellinen koulutus näille nuorille ja siitä on oikeasti ollut hyötyä jatko-opintoihin siirtyessä. Oikealla jäljillä siis ollaan.

Kokeiluvuosien aikana tehty kehittämistyö vei hyvin eteenpäin ammattistarttikoulutusta, mutta kehittämistä on jatkettava edelleen. Meillä Ähtärissä ammattistartti on löytänyt hyvin oman paikkansa koulun organisaatiossa. Tämä on todella tärkeää toiminnan joustavuuden kannalta. Koulumme eri koulutusalat ovat aina halukkaita ottamaan ammattistarttilaisia tutustumaan tiloihin ja koulutukseen. Positiivinen asenne on todella tärkeä!

LÄHTEET

Aunola, Ulla 2010. Ammattistartin historiaa ja taustaa. Hyvä startti. Ammatilliseen perusopetukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen kokeilun loppujulkaisu. Helsinki: Opetushallitus

Jäppinen, Aini-Kristiina 2010. Onnistujia opinpolun siirtymissä. Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuskokeilun (ammattistartti) vaikuttavuus. Loppuraportti. Jyväskylä: Opetushallitus.

Järvinen, Tero 1999. Peruskoulusta toisen asteen koulutukseen. Siirtymävaiheen kokemukset ja koulutusvalintojen taustatekijät oppilaiden kertomina. Turku: Turun yliopisto

Kinnunen Saara & Pajamäki-Alasara Tatjana & Tallgren Satu 2009. Keskinuoruuden kasvu ja kehitys - vanhempi nuoren kasvun tukena. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vanhempainnetti-aineistoa. Viitattu 26.11.2011.
[http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/26f994bc8860691edf61adb1cd24e60d/1322399708/application/pdf/11828266/MLL%20-%20Keskinuoruuden %20kasvu%20ja%20kehitys.pdf](http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/26f994bc8860691edf61adb1cd24e60d/1322399708/application/pdf/11828266/MLL%20-%20Keskinuoruuden%20kasvu%20ja%20kehitys.pdf)

Kouluta - tilastoraportit 2011. Viitattu 31.11.2011
<http://www.data.oph.fi/wera/wera>

Koulutuskeskus Sedu 2011. Koulutuskeskus Sedun toimialat. Viitattu 10.6.2011
http://www.sedu.fi/Koulutuskeskus_Sedu/Esittely/Sedu_kouluttaa/Toimialat.iw3

Koulutuskeskus Sedu 2011. Sedu kouluttaa ammattiin. Viitattu 10.6.2011
http://www.sedu.fi/Koulutuskeskus_Sedu/Esittely/Sedu_kouluttaa.iw3

Laaksola, Hannu 2011. Yhteishaku kaipaa uudistusta. Opettaja 24/2011, 3.

Mäkelä, Matti & Salonen, Mika & Koponen, Teppo 2010. Tekijöiltä. Hyvä startti. Ammatilliseen perusopetukseen ohjaajan ja valmistavan koulutuksen kokeilun loppujulkaisu. Helsinki: Opetushallitus

Nivelvaihe 2011. Valtikka. Viitattu 28.10.2011

<http://www.valtikka.fi/kaytantopakki/nivelvaihe-1>

Opetushallitus. Kokeilun taustaa. Viitattu 6.6.2011

http://www.edu.fi/ammattikoulutus/ammattistartti/kokeilun_taustaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Ammattistartti – verkostoseminaari. Viitattu 5.6.2011

http://www.edu.fi/download/129825_ammattistartin_tavoitteet.pdf

Opetusministeriö, koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehitystyöryhmän muistio. Opetusministeriö. Viitattu 7.6.2011

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_270_tr33.pdf?lang=fi

Paavola, Olli 2010. Yrityskylä Kuopioon. Savon Sanomat 23.8.2010. Viitattu 4.6.2011

<http://www.savonsanomat.fi/mielipide/artikkelit/yrityskyl%C3%A4-kuopioon/591691>

Pääkirjoitus, 2009. Ammattistartista portti opintoihin. Helsingin Sanomat 10.7.2009.

Viitattu 4.6.2011

<http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Ammattistartista+portti+opintoihin/HS20090710SI1MA01I64>

Tilastoa opetus / 23.5.2011. Viitattu 3.6.2011

<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2011/20110527%20Opekun%20hallitusmatskut/Keskeytt%C3%A4neidentilastoaho2011.pdf>

Vaskooli-projekti 2004 – 2007. Miksi koulutustakuu? Viitattu 4.6.2011

<http://www.vaskooli.fi/miksi.html>

Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Tammi.

Ylä-Savon oppilashuolto 2011. Ylä-Savon oppilashuollon käsikirja. Viitattu 13.6.2011

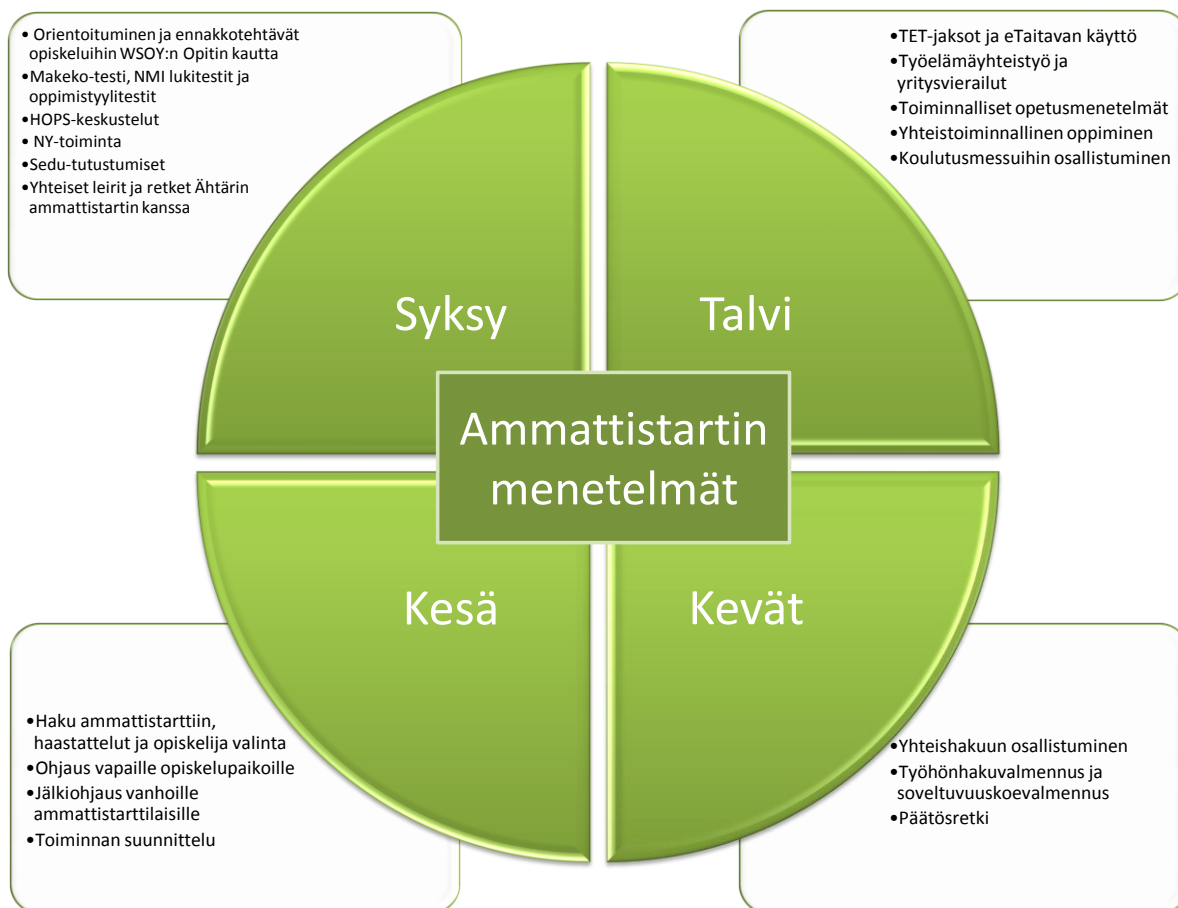
http://www.yla-savo.fi/Etusivu/YH/YR/Projektit/Y01-20/Yla-Savon_oppilashuolto/Oppilashuolto/Nivelvaiheiden_yhteistoiminta.iw3

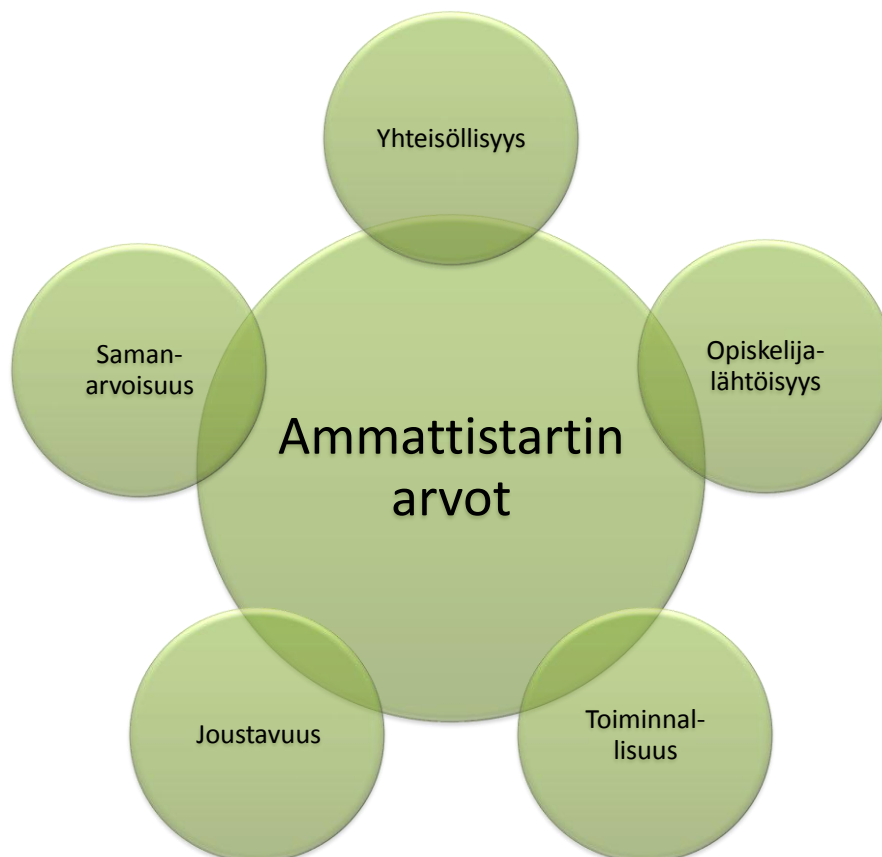
LIITTEET

AMMATTISTARTIN TOIMINTAVUOSI KOULUTUSKESKUS SEDUSSA

LIITE 1

KYSELYN SAATEKIRJE

LIITE 4

Hei!**13.6.2011**

Opiskelen työni ohessa yhteisöpedagogiksi (AMK) Humanistisessa ammattikorkeakoulussa, Nurmijärven kampuksella.

Olen tekemässä opinnäytetyötäni ammattistarttilaisten (entiseltä nimeltään OVA) jatko-opinnoista. Lähetän kyselyn kaikille kokeiluvuosina 2006 – 2010 Ähtärissä (Koulutuskeskus Sedu, entinen Ähtärin Ammatti-instituutti) mukana olleille nuorille sekä heidän vanhemmilleen. Tavoitteena on selvittää, onko ammattistarttivuosi (ent. OVA) auttanut näitä nuoria jatko-opinnoissa. Opinnäytetyön avulla toivon saavani myös arvokasta tietoa ammattistartti koulutuksen kehittämistä varten.

Jos haluat, voit vastata kyselyyn nimettömänä. Nimi ja osoitetiedot kannattaa laittaa ainakin silloin, jos haluat valmiin opinnäytetyöni tulokset luettavaksi. Opinnäytetyössäni käsittelen kuitenkin vastauksia nimettöminä ja luottamuksellisesti!

Mukana on postimerkillä ja palautusosoitteella varustettu kirjekuori, jolla voitte palauttaa kyselyn mielellään 30.6.2011 mennessä!

Kiitos jo etukäteen vastauksestasi!

Hyvää kesää!

Terveisin:

Mira Niemi

Ammattistartin opettaja

Koulutie 16 A

63700 ÄHTÄRI

p. 040 – 868 0314

mira.niemi@sedu.fi

KYSELYKAAVAKE AMMATTISTARTISTA (opiskelijalle)

LIITE 5

Nimi: _____

Osoite: _____

Puh. _____

Sähköposti: _____

 Haluan, että minulle lähetetään valmis opinnäytetyö**Tullessani ammattistartille olin _____ - vuotias****Vastaa kysymyksiin 1 – 10 rastittamalla yksi sopivin vaihtoehto ja kirjoita vastaus mahdolliseen lisäkysymykseen.****1. Olit Ähtärin ammattistartilla lukuvuonna:** 2006 – 2007 (OVA) 2007 – 2008 (OVA) 2008 – 2009 (AMS) 2009 – 2010 (AMS)**2. Saitko ammattistartilta todistuksen?** Kyllä En. Kauanko opiskelit ammattistartilla? _____kk**3. Mistä tulit ammattistartille?** Suoraan peruskoulusta. Keskeytin ammatillisen koulutuksen. Keskeytin lukion. Muualta. Mistä? _____

4. Mitä teit ammattistartin jälkeen?

- Jatkoin ammatilliseen peruskoulutukseen. Mihin tutkintoon? _____
- Jatkoin lukiokoulutukseen.
- Menin töihin. Mihin työtehtävään? _____
- Muuta. Mitä ? _____

5. Oletko keskeyttänyt opintoja?

- En
 - Olen
- Miltä alalta keskeytit? _____
- Miksi keskeytit? _____
- Mitä teit sen jälkeen? _____

6. Oletko valmistunut ammattiin?

- Kyllä. Mihin ammattiin? _____
- En.

7. Korotitko ammattistartilla peruskoulun numeroita?

- Kyllä. Mitä aineita? _____
- En.

8. Oliko korotuksesta hyötyä?

- Kyllä. Millaista hyötyä? _____
- Ei.

9. Mitä teet tällä hetkellä?

- Opiskelen. Millä koulutuslalla? _____
- Työelämässä. Missä työtehtävässä? _____
- Muualla. Missä? _____

10. Oliko ammattistarttivuodesta jotain erityistä hyötyä ajatellen jatko-opintoja?

Oli hyötyä. Millaista? _____

Ei ollut hyötyä. Miksi ei? _____

Kysymyksiin 11 ja 12 voit kirjoittaa vapaasti ajatuksiasi ammattistartista.

11. Mitä olisit kaivannut enemmän/vähemmän ammattistartin aikana?

(esim. peruskouluaineita, työelämään tutustumista, koulutusaloihin tutustumista, opiskelu- ja elämänhallinta taitoja jne.)

Enemmän (kerro myös miksi?):

Vähemmän (Kerro myös miksi):

12. Mitä ajattelet ammattistartista näin jälkeenpäin?

(Esim. Vaikuttiko vuosi ammatinvalintaasi? Saitko uusia ystäviä? Paransiko se itse-tuntemustasi / opiskelutaitojasi? Mitä hyötyä siitä oli? jne.)

KIITOS VASTAUKSESTASI!

KYSELYKAAVAKE AMMATTISTARTISTA (huoltajalle)

LIITE 6

Nimi: _____

Osoite: _____

Puh. _____

Sähköposti: _____

 Haluan, että minulle lähetetään valmis opinnäytetyö**1. Mitä mieltä olet ammattistartista?**

2. Oliko teidän nuorelle ammattistartti koulutuksesta hyötyä jatko-opinnoissa?

3. Miten ammattistarttia mielestäsi voisi kehittää?

KIITOS VASTAUKSESTASI!